

Proměny identity dospívající mládeže v důsledku užívání sociálních sítí

Barbora Kočí

Bakalářská práce
2019

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta humanitních studií

Ústav pedagogických věd

akademický rok: 2018/2019

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Barbora Kočí**
Osobní číslo: **H160570**
Studijní program: **B7507 Specializace v pedagogice**
Studijní obor: **Sociální pedagogika**
Forma studia: **kombinovaná**

Téma práce: **Proměny identity dospívající mládeže v důsledku užívání sociálních sítí**

Zásady pro vypracování:

Zpracování rešerše a studium odborné literatury.

Vymezení terminologie a teoretických východisek z oblasti dospívání, problematiky dospívající mládeže a sociálních sítí.

Příprava metodiky empirické části, zpracování projektu výzkumu a stanovení výzkumného problému.

Realizace kvantitativního výzkumu formou dotazníku.

Zpracování a vyhodnocení získaných dat, včetně jejich interpretace.

Prezentace výsledků výzkumu, jejich shrnutí a doporučení pro praxi.

Rozsah bakalářské práce: **tištěná/elektronická**
Rozsah příloh:
Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

FAJETA, Martin. Sexualita a sexuální identita: sociální povaha přirozenosti. Praha: Portál, 2016. ISBN 978-80-2621030-6.
HESCHEL, Abraham Joshua. Kdo je člověk?. Přeložil Milan LYČKA. Praha: OIKOYMENH, 2017. Oikúmené (OIKOYMENH). ISBN 978-80-7298-238-7.
CHRÁSKA, Miroslav. Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu. Praha: Grada, 2007. ISBN 978-80247-1369-4.
POSPÍŠILOVÁ, Marie. Facebooková (ne)závislost: identita, interakce a uživatelská kariéra na Facebooku. Praha: Univerzita Karlova, Nakladatelství Karolinum, 2016. ISBN 978-80-246-3306-0.
TAXOVÁ, J. Pedagogicko psychologické zvláštnosti dospívání. Praha: SPN, 1987. ISBN 14-426-87.

Vedoucí bakalářské práce: **PhDr. Hana Včelařová**
Ústav pedagogických věd
Datum zadání bakalářské práce: **10. ledna 2019**
Termín odevzdání bakalářské práce: **26. dubna 2019**

Ve Zlíně dne 10. ledna 2019

doc. Ing. Anežka Lengálová, Ph.D.
děkanka

Mgr. Jakub Hladík, Ph.D.
ředitel ústavu

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby¹⁾;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3²⁾;
- podle § 60³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné;
- na bakalářské práci jsem pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

Ve Zlíně10.4.2019.....

¹⁾ zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací;

(1) Vysoká škola nevdělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledků obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) *Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být zříz nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlázení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výtisky, opisy nebo rozmnoženiny.*

(3) *Plnění odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.*

2) *zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:*

(1) *Do práva autorského také nezahrnuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, uděje-li nákolli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené fakultou nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho přímého vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).*

3) *zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:*

(1) *Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst.*

3). *Odprá-li autor takového díla udělu svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat náhrady chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.*

(2) *Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užit či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.*

(3) *Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělků jim dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přikládá k výši výdělků dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.*

ABSTRAKT

Tato práce poukazuje na komplikované vnímání dnešní reality dospívající mládeží v souvislosti s každodenním užíváním sociálních sítí. Současně upozorňuje na nebezpečí, která ve virtuálním světě internetu ovlivňují jejich vnitřní já a utváření vlastní identity.

V teoretické části je popsán pojem identita, on-line identita a to, jak významnou roli hraje v životě dospívajících. Je zde vymezeno a vysvětleno období dospívání z hlediska tělesného, sociálního i kognitivního vývoje. Poslední část je věnována internetu. Jak fungují různé sociální sítě, jejich oblíbenost nebo problematika ochrany soukromí. Také se zaměřuji na nebezpečí a rizika, která s jejich užíváním souvisí a primárně ohrožují právě dospívající mládež.

Praktická část se zaměřuje na průzkum užívání sociálních sítí u adolescentů, pro které byl zvolen kvantitativní výzkum. K získání dat byla použita metoda dotazníkového šetření. Výsledkem této části práce je vyhodnocení vztahu dospívající mládeže k sociálním sítím a jejich vlivu na vnímání vlastní identity.

Klíčová slova: identita, on-line identita, dospívání, adolescence, internet, sociální sítě, virtualita

ABSTRACT

The Thesis deals with complicated perception of today's reality by teenagers in relation with use of social networks on daily basis. Also, it draws attention to the dangers of Internet affecting their inner self and forming their own identity.

The theoretical part describes and defines the terms of identity and on-line identity and their important role in teenagers' lives. The adolescence period is defined and explained as maturing from the physical, social and cognitive point of view. The last section focuses on the Internet, how various social networks function, their popularity and the issue of privacy protection as well as the risks and dangers connected with their use by teenagers.

The practical part focuses on survey of social network usage by adolescents. The selected method is a quantitative research. Necessary data were acquired through the interview survey. The result of this Thesis part is evaluation of adolescents' relation to social networks and their influence on perception of their own identity.

Key words: Identity, on-line identity, growing up, adolescence, social networks, virtuality

Motto:

„I když svět jde kupředu, mládí musí stále začínat od začátku.“

Johan Wolfgang von Goethe

Mé velké poděkování patří PhDr. Haně Včelařové za odborné vedení a cenné rady při psaní práce. Také zástupkyni ředitele Hodonínského Gymnázia paní Mgr. Martě Králové za pomoc při vyplňování dotazníků. V neposlední řadě děkuji své rodině nejen za rady při psaní, ale především za pomoc a podporu, bez které bych tuto práci nemohla zrealizovat.

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské práce a elektronická verze nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD	11
I TEORETICKÁ ČÁST	12
1 IDENTITA	13
1.1. CO JE IDENTITA, DEFINICE	13
1.2 ON-LINE IDENTITA.....	15
1.3 ANONYMITA.....	16
1.4 FORMOVÁNÍ IDENTITY.....	17
1.5 VÝVOJOVÁ STADIA FORMUJÍCÍ IDENTITU.....	18
1.5.1 Adolescence.....	18
1.5.2 Mladá dospělost.....	20
2 DOSPÍVÁNÍ (ADOLESCENCE)	22
2.1 VYMEZENÍ POJMU.....	22
2.2 TĚLESNÝ VÝVOJ	23
2.3 SOCIÁLNÍ VÝVOJ	24
2.4 KOGNITIVNÍ VÝVOJ	25
2.5 SHRNUTÍ INFORMACÍ O ADOLESCENCI	25
3 SOCIÁLNÍ SÍŤ	27
3.1 HISTORIE INTERNETOVÝCH (SOCIÁLNÍCH) SÍTÍ	27
3.2 TYPY A OBLÍBENOST SOCIÁLNÍCH SÍTÍ	28
3.3 SOUKROMÍ NA SOCIÁLNÍCH SÍTÍCH	30
3.4 KLADY SOCIÁLNÍCH SÍTÍ.....	32
3.5 ZÁPORY SOCIÁLNÍCH SÍTÍ	33
3.6 ZÁVISLOST NA INTERNETU	34
3.7 SHRNUTÍ TEORETICKÉ ČÁSTI	35
II PRAKTICKÁ ČÁST	36
4 PRAKTICKÁ ČÁST	37
4.1 CÍL VÝZKUMU	37
4.2 VÝZKUMNÉ OTÁZKY	37
4.2.1 Hlavní výzkumná otázka.....	37
4.2.2 Dílčí výzkumné cíle.....	37
4.2.3 Dílčí otázky:	38
4.3 POPIS ZVOLENÉHO METODOLOGICKÉHO RÁMCE A METOD.....	38
4.3.1 Typ výzkumu.....	38
4.3.2 Výzkumná metoda.....	38
5 VÝSLEDKY A JEJICH INTERPRETACE	40

5.1 SHRNU TÍ.....	53
ZÁVĚR	55
5.2 NÁVRH PREVENTIVNÍHO OPATŘENÍ	55
SEZNAM LITERÁRNÍCH A INTERNETOVÝCH ZDROJŮ.....	56
SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK.....	60
SEZNAM OBRÁZKŮ	61
SEZNAM PŘÍLOH.....	62

ÚVOD

Dospívání – to je velmi složitý proces, který si musí prožít každý z nás a potom ještě jednou se svými dětmi. V tomto období člověk nejen bojuje se svými vnitřními pocity a rozpory, ale především hledá sám sebe, svou identitu a to, jak se bude sebe prezentovat.

Žijeme v době rychlé komunikace a bleskového přenosu informací. S příchodem internetu, moderních počítačů a mobilních telefonů se radikálně změnil život velké části obyvatel naší planety. Lidem se otevřely nevídané možnosti a příležitosti takřka ve všech oblastech. Internet usnadňuje práci, přináší pohádkové výdělky, poskytuje neomezené informace i prostor k zábavě. Nahrazuje sociální kontakty, usnadňuje seznamování, podnikání, studium. V podstatě během dvou desetiletí se díky internetu změnil životní styl i způsob uvažování. Došlo k markantnímu prohloubení generačních rozdílů, prarodiče nerozumí slovníku ani hodnotám svých vnuků. Až postupem času začaly vyplývat na povrch i stinné stránky světa virtuální reality.

Nikoho už dnes nepřekvapí informace o závislosti na internetu, do slovníku jsme zcela přirozeně zařadili pojmy jako kyberšikana nebo kyberzločin, slovo pirát dostalo nový význam. Léčíme psychické poruchy z nadměrného užívání internetu a vedeme nekonečné debaty o tom, kde je hranice, za kterou už je narušeno naše soukromí a internetové prostředí přestává být bezpečné.

Věková hranice uživatelů moderních technologií se stále snižuje. Značka mobilního telefonu se stala měřítkem úspěchu ve školním kolektivu a skutečnost, že jej dítě nevládní, může vést až k jeho sociálnímu vyloučení. Děti a adolescenti velmi rychle pochopili možnosti internetu nejen jako zdroje zábavy a poučení, ale také jako způsobu zdánlivě jednoduchého řešení osobních a vztahových problémů. Anonymní prostředí virtuálního světa svádí ke ztrátě zábrán a přirozeného ostychu, provokuje k porušování zažitých pravidel a překračování hranic, v reálném životě běžně respektovaných.

Jak moc se máme obávat těchto aspektů moderní doby? Jsou mladí lidé odolní vůči nástrahám internetu? Jak vnímají sami sebe v reálném životě a na sociálních sítích? Uznávají ještě vůbec tradiční hodnoty, jako např. přátelství? Cílem mé práce je najít odpovědi na tyto otázky. Zjistit, zda adolescenti využívají příležitost ke změně vlastní identity, aby za ni skryli své chování, a do jaké míry ovlivňuje užívání sociálních sítí jejich vlastní identitu.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 IDENTITA

1.1. Co je identita, definice

V této kapitole se budeme věnovat pojmu identita, která, jak už z názvu práce vychází, hraje v teoretické části velmi významnou, ne-li nejvýznamnější roli. Zásadním úkolem je pojem "identita" definovat, zjistit, jakým způsobem se formuje a jak si s ní můžeme na internetu a sociálních sítích doslova pohrávat nebo ji libovolně dle "potřeby" měnit.

Identitu lze uchopit z různých hledisek, zde ji rozebereme konkrétně z hlediska psychologického, ve smyslu sebepožívání a vlastní existence. Tento termín ale můžeme najít také v sociologii, politologii, matematice apod. Při komunikaci s ostatními lidmi podáváme o sobě mnoho informací, mimo verbální vyjadřování názorů a postojů také řečí těla, a to nejen prostřednictvím pohybu, výrazů obličeje, gest, ale také oblékání a řady jiných nonverbálních projevů. To, jak se prezentujeme, vytváří v očích našeho okolí ucelený obraz o tom, kdo jsme.

Pojďme se tedy na pojem „identita“ podívat z několika různých pohledů. Termín identita pochází z latinského *identita*, slova odvozeného od „idem“. Identita v doslovném překladu znamená totožnost neboli být "sám sebou".

„Obecně je identita vymezena jako jednota vnitřního psychického života a jednání, která bývá též nazývána autentickým bytím. Pojem identita je ale používán v různých významových variantách. Termín identita použil pravděpodobně jako první Sigmund Freud, avšak jako první podrobně rozpracoval identitu až psychoanalytik Erik H. Erikson. Podle něj se identita osoby vytváří spojením identifikací z dětství, současných identifikací a základních životních závazků.“ (Heřmanová, 2012, s. 36)

Helus (2004) tvrdí, že nalezením své identity se stává osoba autentickou (skutečnou, opravdovou), tedy ne jenom někým, kdo něco předstírá. Jinak řečeno svou identitou přichází jedinec k sobě samému, takovému, jaký si stojí ve své pravdě. Identita také souvisí se zkoušením různých masek, způsobů zábavy, ale i účesu, s volbou povolání, s představami životních cílů atd. Zralá osoba, která má bohaté zkušenosti a dospělé názory, je schopna utvářet svou vlastní identitu.

Velký sociologický slovník definuje identitu jako:

- Hluboký pocit vlastní totožnosti založený na prožívání vlastní komunity (jakým člověkem jsem a čím se liším od druhých).
- Ztotožnění jedince se svými životními rolmi. Souhrn sociálních rolí (kdo jsem nebo budu ve vztahu k druhým). Jedinec má tolik sociálních "já", kolik je skupin, na jejichž mínění mu záleží.
- Identita v psychologii je pojmenování, vyjádření totožnosti, stejnosti, ale i vyjádření těch charakteristik, kterými si osoba či společenství "zasluhuje" nebo "nárokuje" uznání a úctu jiných, na kterých zakládá svou hrdost, důstojnost a čest.
- Ve vývojové psychologii se hovoří o "hledání identity" jako o jednom z podstatných jevů dospívání, které se pojí s otázkami jako: Čím vlastně jsem? Jsem už dospělý? (Petrušek, Maříková, Vodáková, 1996).

Thorová (2015) uvádí, že identita nebo jinak řečeno sebepojetí, je souhrn názorů vztažených k vlastnímu „já“. Vývoj identity začíná již od dětství, nikoli náhle v adolescenci, jak si mnozí myslí. Pokládá otázky typu: „Kdo jsem?“ „Kam patřím?“ „Kam směřuji?“

Z hlediska psychologie lze koncepcie identity rozdělit na tzv. silné a slabé. Silná koncepcie identity tvrdí, že identita je stejnost osoby v čase a za všech okolností. Jde o něco, co mají nebo hledají všichni lidé a všechny skupiny, aniž by si to museli uvědomovat. Pojem identita se tak váže k pojmům jako je autenticita, kontinuita nebo individualita. Slabé koncepcie vnímají identitu jako proměnlivou v závislosti na místě, čase, situaci nebo okolnostech.

Tyto pojmy dělí identitu na osobní a sociální. Osobní identita ukazuje uvědomované představy, které má jedinec sám o sobě a o své jedinečnosti, zatímco sociální identita představuje sociální příslušnost k nějaké kategorii lidí a pocity začlenění (Výrost, Slaměník, 2008)

Jinak řečeno, osobní identita odpovídá na otázku „kdo jsem?“, kdežto sociální identita odpovídá na otázku „kam patřím?“ (Macek, 2003)

Hornsey a Jetten (2004) zmiňují, že i přes naši potřebu patřit do nějaké skupiny si potřebujeme zachovat vlastní individualitu. Ačkoli chceme být v určitém smyslu stejní jako "oni" (princip adaptace), potřebujeme se současně od ostatních nějakým způsobem odlišovat a tím se definovat jako jedineční (princip emancipace).

Pojem jádrová pohlavní identita označuje nejhlubší prvek lidské identity, patří k primárním složkám sebepojetí, a je to také jedna z prvních sebeidentifikačních vlastností dítěte (Janošová, 2008).

„Vytvářením (jádrové) pohlavní identity jedinec překračuje jednoduché kognitivní povědomí o vlastním biologickém pohlaví a psychicky se s ním identifikuje.“ (Pleck, 1981, s. 12–13.)

S koncepcí identity si nevystačíme jako s něčím, s čím se člověk rodí nebo co je dáno vrozeně, nechceme-li být ve sporu s naší přirozeností. Na utvoření lidské identity se z velké části podílí sociální prostředí, a je možno ji tvarovat do různých podob. Z toho vyplývá, že identita má povahu jak sociální, tak i přirozenou – vrozenou (Fajeta, 2016).

1.2 On-line identita

On-line identita se nemusí nutně lišit od té skutečné, vlastní. Jedinec si sám vybírá sebe prezentaci na sociálních sítích a většinou, pokud je sám se sebou spokojený a vyrovnaný nemá potřebu svou on-line identitu nijak měnit, přetvářet. Nicméně větší část populace si se svou on-line identitou ráda „pohrává“ a na sociálních sítích se prezentuje jinak než ve skutečnosti. Proč tomu tak je? Mají lidé strach z reakcí okolí na jejich chování, a proto se projevují až v bezpečí domova za monitory počítačů a displeji mobilních telefonů? Nebo je to pouze jistá forma zábavy a odreagování se od stereotypu života?

Které vlastnosti sociálních sítí považují teenageři za hlavní?

Z mnoha přínosů, které v sociálních sítích dospívající spatřují, dominuje jako zastřešující funkce vytváření vlastního obrazu formou sebe prezentace, kterou si vědomě ve virtuálním prostoru volí. Nedílnou součástí unikátních profilů na sociálních sítích jsou vlastní komentáře k nejrůznějším situacím a příspěvkům, informace o své osobě, fotografie či videa. Teenageři (a jistě nejen oni) vytvářejí svůj různě stylizovaný obraz, který je má prezentovat takové, jací si přejí být. V reálném životě tuto možnost z nejrůznějších důvodů nemají, ve virtuálním světě ji nacházejí snáze. Proměny identity mohou být v případě potřeby tak rychlé, jak rychlé je vytvoření nového profilu.

On-line identita se od počátku zdála přitažlivá jako možnost nabízející uživatelům vymanit se ze svých fyzických i osobnostních daností a zvolit si svoji on-line identitu, která jim bude nejvíce vyhovovat. Avšak toho využili např. pedofilové, kteří lákali své oběti pod maskou „kamaráda“ nebo „kamarádky“ ven na schůzky. Tak vznikaly obavy spojené s falešnou identitou, které přetrvávají dodnes. Díky internetu se také otevírá nový prostor pro tzv. „marginalizované“ (diskriminované) identity. Lidé s různými poruchami, jako např. s poruchami příjmu potravy, se obvykle nesetkávají off-line, nýbrž on-line, a anonymita uživatelů napomáhá k jejich otevřenosti a upřímnosti. Autoři McKenna a Bargh zjistili, že lidé často využívají svoji on-line identitu (osobnost) k nacvičení off-line chování. Například gayové se ke své orientaci přiznají nejprve on-line před svými „kyberpřáteli“, díky čemuž získají (případně nezískají) odvahu přiznat se i off-line (Giles, 2010).

Zpětná vazba na naše chování na sociálních sítích může být naprosto odlišná než v realitě. Proto při pozitivní zpětné vazbě, která zvyšuje sebevědomí a sebehodnocení, může být uživatel puzen být stále aktivnější (Pospíšilová, 2016).

Pospíšilová (2016) také upozorňuje na fakt, že komunikace přes sociální sítě může být tak populární právě díky možnosti výběru sebe prezentace. Zároveň pokládá otázku, zda je identita na sociálních sítích falešnější, opravdovou nebo dokonce opravdovější, než ta tváří v tvář. Ale ať už komunikujeme přes sociální sítě nebo naživo, jednáme podle reálných reakcí lidí. Na rozdíl od reálné komunikace může být pro někoho plus a pro někoho minus, že jsou informace pro ostatní uživatele viditelné. Díky tomu může být identita vytvořená na sociálních sítích dodávána větší důvěryhodnost.

Předpokládáme tedy, že virtuální anonymita často přispívá k osobní otevřenosti a projevu, na rozdíl od komunikace tváří v tvář.

1.3 Anonymita

Anonymitu chápeme jako určitou bezejmennost, neuvedení nebo zatajení jména, totožnosti i identity.

Užívání internetu nabízí anonymitu jak jeho uživatelům, tak obětem i pachatelům trestných činů. Anonymita na internetu je však zároveň pomíjivá, neboť každý, kdo vstoupí na internet, o své soukromí přichází. Pokud si totiž prohlížíme nějaké internetové stránky, stahujeme poštu, chatujeme apod., náš počítač data nejen přijímá, ale také odesílá. K těmto in-

formacím se tak může dostat leckdo a zneužít je. Pachatelé často lákají mladé dívky k erotickému chatování se slibem, že jejich počítač je blokován a že se k těmto informacím nikdo blízky nedostane. To je samozřejmě nesmysl a tisíce lidí se na důvěřivosti těchto dívek živí (Hulanová, 2012).

V oblasti anonymity na internetu je nutno zmínit tzv. anonymizéry neboli aplikace, které mají zajišťovat anonymitu při surfování po internetu. Tato aplikace dokáže odfiltrovat určitý úsek informací, avšak náš počítač musí vždy sdělit zpáteční adresu, bez té by sever nedokázal odeslat požadovaná data. Otázkou je, kdo stojí za tímto serverem a zda jsou u něj naše data v bezpečí? Jinak řečeno, na internetu bychom anonymitu hledat neměli, mnohem spíše jde o dobrovolnou ztrátu soukromí (Hulanová, 2012).

1.4 Formování identity

Dosažení identity je považováno za základní vývojový úkol. Identita dává možnost čelit světu autonomně, koherentně a zodpovědně (Bonino, Cattelino, Ciairano, 2005). Identita je spojena s procesem sebepoznávání, nikoli definitivně utvořenou strukturou. Podstatné je si uvědomit, že je potřeba umět propojovat svou minulou a přítomnou zkušenost s obrazem vlastní budoucnosti do jakéhosi celku. To je podstatná charakteristika dospělé identity (Macek, 2009). S hledáním identity také souvisí výraz *subkultura mládeže*, jejíž hlavní vlastností jsou výrazné vnější projevy nebo identifikace s určitým stylem (hudba, oblečení, barva nebo střih vlasů apod.) (Macek, 2003). Dle Bačové (2003) jde o potvrzení vlastního bytí.

Rozvoj a zrání identity jsou procesy, které procházejí všemi vývojovými stadii.

V tradičních koncepcích byla identita chápána jako fáze procesu celoživotního vývoje, úkolu, který je potřeba plnit, aby se jedinec mohl dále utvářet (např. Erikson, 1980, Havighurst, 1953, apod.). Jiní autoři pojmají identitu odlišně, např. Macek (2003) uvádí tyto aspekty identity:

- jedinečnost, odlišnost od druhých – plně se rozvine s nástupem dospívání
- pocit sounáležitosti
- soudržnost a spojitost vlastní zkušenosti
- autorství svého života, odpovědnost za svůj život
- zážitek jedinečnosti a skutečnosti

- zážitek integrity

Vytváření identity je dlouhodobý proces tvoření vztahu k sobě samému. Identita se formuje v různých oblastech života – škola, rodina, práce apod. (Sobotková a kolektiv, 2014).

Helus (2004) uvádí tyto oblasti, ve kterých se identita nejčastěji utváří a projevuje:

- v oblasti mezilidských vztahů, snaha oprostít se od těsné vazby s rodinou. To provází snaha tvořit si vztahy nové, ať už přátelské, partnerské či zájmové
- v oblasti hledání partnera/ky, zakládáním domova a rodiny, příprava na rodičovství či manželství
- v oblasti pracovní, kde jedinec očekává společenské uplatnění a dbá na rozvoj seberealizace
- v oblasti poznávací a názorové – jedinec si ujasňuje určení svého životního směru
- v oblasti občanské seberealizace a působení v různých organizacích či hnutích

Dle Goffmana (1999) máme potřebu neustálé kontroly nad tím, jak se na nás ostatní dívají nebo jak nás chápou. Současně ale stále získáváme informace o druhých, o nichž si vytváříme určitou představu. Tento proces se nazývá *management dojmů (impression management)*. Z tohoto pohledu je identita tvořena přes kontakt s lidmi a sociálním světem.

1.5 Vývojová stadia formující identitu

1.5.1 Adolescence

Definice adolescence viz kapitola 2 Adolescence.

Adolescence je z mého pohledu nejdůležitějším stadiem k utváření vlastní identity. Jedinec hledá sám sebe - kam patří, co ho skutečně zajímá. Zároveň jde o období, ve kterém se nacházejí respondenti této bakalářské práce.

„Být normální v období dospívání je samo osobě nenormální. Adolescent se může během dospívání chovat nekonzistentně a nepředvídatelně, může trpět, ale terapii nepotřebuje. Jsou to spíše rodiče, kteří potřebují pomoc, aby se dokázali s dospíváním svých dětí vyrovnat.“ (Anna Freudová, 1958)

Erikson (2002) zavedl do psychologie pojem identita a adolescenci označil jako období zamilovanosti a zamilování se. V tom však vidí do značné míry pokus formulace vlastní identity a spojení vlastního ega do druhé osoby.

Říčan (2004) tvrdí, že pátrání po vlastní identitě nutně nesouvisí pouze s obdobím dospívání, ale že ji hledáme celý svůj život. Základ máme již v dětství a postupem času až do dospělého věku si tuto identitu pouze upevňujeme, ujasňujeme, případně přetváříme.

Nicméně i on tvrdí, že právě adolescence je vrcholem osobního boje o identitu. Mít svou vlastní identitu je pro jedince nezbytné, neboť mít ji znamená umět odpovědět na důležité životní otázky typu kdo jsem, kam patřím, jaký je smysl mého života apod. Znamená to mít zdravé sebevědomí, jistotu sebe samého nebo si uvědomovat svou jedinečnost.

Dle Thorové (2015) jde v dospívání o vyspělejší formování osobní identity a vytváření postoje ke vnějšímu světu projevující se jistým životním stylem. Avšak při hledání svého osobního (životního) stylu je nutno experimentovat. Autority, které dopívající do té doby uznával, začíná zpochybňovat a kritizovat a hledá nové autority či ideály. Je v neustálé konfrontaci nejen s rodiči, ale i s učiteli a často s celým svým okolím. Ruthellen Josselsonová, která se věnovala studiu vývojové identity u adolescentů, vypsala čtyři stadia vývoje identity. Tento proces nazvala individuace.

1. fáze diferenciac (12-13 let) - v této fázi si adolescent začíná uvědomovat svou rozdílnost v postojích a svými názory a postoji se odlišuje od rodičů, je přehnaně kritický zvláště vůči dospělým
2. fáze získávání zkušeností a experimentování (14-15 let) - adolescent ví vše nejlépe, dochází na to, co je pro něj nejlepší, stále jde proti autoritám
3. fáze sblížení se s přáteli (16-17 let) - s rodiči dopívající vychází už lépe, postoje už nejsou tolik vyhraněné, do života vstupují nejen přátelské, ale hlavně erotické vztahy
4. Konsolidace vztahu k sobě (18 let - konec dospívání) - dochází k ustálení názorů a postojů nejen k sobě, ale i k okolnímu světu

Vágnerová (2005) zase vnímá jako faktor ovlivňující rozvoj identity zevnějšek jedince, neboť vzhled jako takový bývá první věcí, kterou člověk na druhém vnímá. Atraktivita má ve společnosti silnou sociální povahu. Přitažliví jedinci bývají zpravidla lépe přijímáni mezi vrstevníky i jinými skupinami lidí. Tím se oblečení, účes a jiné okolnosti ovlivňující

vzhled staly prostředkem k vyjádření identity. Vnější vzhled ale může být také odrazem jakési nejistoty a hledání sebe a vlastní identity.

Dokud nepoznáme, jaké máme schopnosti, nemůže být naše identita úplná. Těmito schopnostmi můžeme rozumět abstraktní inteligenci nebo i zmiňovanou tělesnou přitažlivost. Jaký mám prospěch ve škole, jaký předmět mi jde nejlépe, co svedu v povolání, mám odvalu zkoušet nové věci? Než si adolescent dokáže odpovědět na všechny otázky, stojí ho to spoustu energie a je na hraně mezi přeceňováním svých schopností a pocitu méněcennosti (Říčan, 2006). Protikladem identity je zmatení identity, to je však nejspíše nepostradatelná formující zkušenost. Veškeré vědomí identity uvádí do porozumění množství měnících se představ o sobě zažitých v dětství. Ty se však mohou v dospívání dramaticky opakovat (Erikson, 2015).

J. Marcia (1991) uvádí, že na vývoj identity v adolescenci mají vliv dva činitelé:

1. identitní úsilí – zjišťujeme, zda jedinci na své identitě záleží a zda ji vůbec hledá
2. identitní událost neboli závazek – ptáme se, na účinné napojení na situace, kdy si svou identitu jedinec prověřuje neboli aktualizuje

1.5.2 Mladá dospělost

Thorová (2015) považuje období mladé dospělosti od 20 do 35 let a je to proces, kdy jedinec prochází proměnou od nezralé ke zralé osobnosti. Člověk se nachází na vrcholu svých schopností, včetně fyzické zdatnosti.

Vágnerová (2007) charakterizuje mladou dospělost jako období plné změn, zkušeností a zážitků, které každý jedinec prožívá individuálně dlouho. Uvádí, že pro velkou část lidí znamená dospělý jedinec „rozšíření“ vlastního já, sebepoznání, sebevyjádření a seberealizaci. Také se v tomto období musí člověk vyrovnávat s celou řadou dilemat. Rozhodnutí, která udělá v rané dospělosti, jsou závažná a s velkou pravděpodobností si je přenesou i do následující vývojové fáze (např. manželství, rodičovství). Osobní identita bývá již stabilní. Tělesný vývoj je na vrcholu. Tato léta bývají znakem největší síly, energie, vytrvalosti, půvabu a zdraví. Kromě síly stále roste i mozková výkonnost (Říčan, 2004). Proto je tento věk ideální čas pro dosažení nejlepších sportovních výsledků a splnění svých snů. Hormony bouřící se v adolescenci se již postupně zmírnilly, a tak se člověk může cítit klidněji a

vyrovnaněji. Nicméně lidé v mladém věku rádi přeceňují své schopnosti a nabití energií rádi riskují nebo vyhledávají adrenalin. Kupují si rychlá auta a také dle statistik často zbytečně umírají (Thorová, 2015).

Dle Kohoutka (2000) je život mladého dospělého naplněn především prací. Právě profese se stává nedílnou součástí jeho identity a ve velké míře ovlivňuje jeho sociální status. Dospělý usiluje o autonomii ve společnosti, chce být nezávislý a ostatními uznávaný. Toto období je také ideálním pro nalezení životního partnera a založení rodiny.

Zároveň se učí přijímat odpovědnost za své činy, akceptovat neúspěchy a ztráty. Osobní dojrállost se může projevit nejen v pracovní sféře, ale také v mezilidských, přátelských nebo intimních vztazích. Právě založení rodiny je jedním z úkolů, který se od těchto lidí očekává a mnohé nátlak okolí spíše odradí. Partneři se charakterizují intimitou, citovým připoutáním, milostným vztahem a párovou identitou (Thorová, 2015). Identita mezi pohlavími je odlišná. Mužská identita směřuje spíše k tomu být nezávislý, stát se samostatným. Ženy ji naopak hledají ve vztazích, když popisují svou identitu, často zmiňují roli matky, ženy, přítelkyně apod. Muži naopak vyzdvihují své pracovní nebo sportovní úspěchy (West, 2002).

Dospělý jedinec by měl být tedy nejen pracovně výkonný, měl by umět racionálně řešit problémy, překonávat překážky a udržovat si životní rovnováhu. Jeden ze znaků zralosti je také být ze všech pohledů nezávislý (Kuric, 2001). Je to doba velkých nadějí do života, člověk věří svému štěstí a svým schopnostem. Cítí se nadšený a má pocit, že veškeré problémy snadno vyřeší. Dospělý již nevnímá svět tak pesimisticky jako adolescent, naopak srší optimismem a elánem. Bývá rozhodný a pevně se za své názory staví. Na druhou stranu je to doba, kdy vystřízliví ze svých dětských snů, jako stát se prezidentem nebo kosmonautem, a toto zborcení snů někdy může těžce nést (Říčan, 2004).

2 DOSPÍVÁNÍ (ADOLESCENCE)

2.1 Vymezení pojmu

Vzhledem k tématu této práce je nutno pojednat o důležitých aspektech dospívání. Přestože se dospívání se nevyhne nikdo z nás, rozdíl je v tom, že ho někdo snáší hůře, jiný lépe.

Jedná se o období radikálních změn, které formují každého jedince. Adolescentům se mění nejen vzhled, ale u chlapců také hlas, dále názory, jednání či chování. Tento proces doprovází touha osamostatnit se na všech úrovních – v rodině, ve škole. Hodnocení těchto projevů je velmi složité. Pedagogika vyzývá k racionálním, liberálním, avšak laskavě důsledným postojům a nárokům.

Poprvé se pojem „adolescence“ objevil v 15. století a je odvozen z latinského slova *adolescere*, což v překladu znamená „vyrůst“, či „dospět“ (Lerner, Steinberg, 2009).

Adolescenci jako první zmiňovali již filozofové ve starém Řecku. Z jejich pohledu však přechod mezi dětstvím a dospělostí neexistuje, dítě se stává dospělým rovnou. Dospělost se vyznačovala pohlavní zralostí, jedinec neměl volbu výběru povolání, vyznání ani partnera. Člověk prostě převzal již předem dané role. Jan Amos Komenský (1592–1670) vysledoval věkové zvláštnosti dětí, a byl první, kdo se pokusil vytvořit periodizaci jedince:

- dítě- 1 až 7 let
- pachole- 7 až 14 let
- mládenec- 14 až 21 let
- jinoch- 21 až 28 let
- muž- 28 až 35 let
- starý muž- 35 až 42 let
- kmet- 42 let a výše (Sobotková a kolektiv, 2014)

Jean Jacques Rousseau (1712–1778) adolescenci ve svém díle *Emil* čili o výchově umísťuje mezi 15. a 20. rok života (Macek, 1999)

Dle Janošové (2008) je dospívání tzv. proces biologických, psychologických a sociálních změn, díky nimž se dospívající stává dospělým. Počátek tohoto období začíná pubertálními změnami. Nejvýraznější změnou projde zevnějšek, přičemž tyto změny mají vliv na identitu, sebepojetí i sebehodnocení adolescenta nebo i vztahy s rodinou a přáteli. Mnoho studií

potvrdilo, že časnější dospívání je výhodnější a také méně rizikové spíše pro chlapce než pro dívky, a to z důvodu kulturního nátlaku a zažitých představ (Macek, 2003).

Díky hormonálním změnám dochází v tomto období k citové labilitě. Divoké reakce, citové výlevy, hysterické scény apod. mohou být důsledkem vývojové nevyrovnanosti, která většinou bývá v hranicích normy. Obdobné chování však může naznačovat i vážnější poruchy nebo jejich počátky. M. Rutter (1979) upozorňuje na rostoucí počet sebevražedných pokusů mezi mladými lidmi. K psychopatizaci i psychotizaci často vede chybný a nežádoucí názor nejen rodičů, ale i učitelů. V psychoanalytickém pojetí se mohou emoční výbuchy u dospívajících podobat různým psychickým chorobám, proto je nutné být v tomto období velmi obezřetný.

Podle Sobotkové (1978) je období adolescence v biologickém významu definováno jako životní etapa provázena biologickým zráním, tělesným růstem a schopností reprodukce. Jedná se o dobu přeměny dítěte na dospělého, a to v oblasti fyziologické, psychologické i sociální.

Tělesné proměny a hormonální výkyvy nálad vedou k nejrůznějším osobnostním změnám. U dospívajících vzrůstá egocentrismus projevující se také větší introverzí (Vágnerová, 2000).

2.2 Tělesný vývoj

S dospíváním přichází i celá řada tělesných změn. Nejdříve přijde zvýšená produkce pohlavních hormonů. S tím přichází změna vzhledu (fyziognomie, tělesné rozměry i proporce) (Thorová, 2015). Jedinec za velmi krátkou dobu vyroste někdy i o desítky centimetrů. U dívek nastávají změny průměrně o dva roky dříve než u chlapců. U každého pubescenta je růstový spurt jinak výrazný, je to dáno také dědičností, o kolik centimetrů vyroste nebo kolik kilogramů přibere.

Tělesné tvary získávají novou podobu. U chlapců jsou to rozšířená ramena, u dívek větší boky a zadek. Začíná se také ukazovat vrstva podkožního tuku, která u chlapců většinou zmizí, u dívek ale zůstává. Koncové části těla, jako jsou dlaně a chodidla, rostou rychleji než zbytek končetin, proto mohou lidé v tomto období působit trochu disproporčně, až

komicky. Chlapcům se mění hlas a dochází k tzv. „mutaci“, jejich tělo získává ochlupení a zvětšují se i pohlavní orgány. Dívkám začínají růst nadra a dostavuje se první menstruace. Kromě jasně viditelných změn se ale mění i orgány vnitřní, a to vaječníky u dívek, které začínají produkovat více progesteronu, a varlata u chlapců, produkující více hormonu testosteronu. Díky růstu hladiny těchto hormonů je adolescent eroticky a sexuálně vnímavější. Okolo patnáctého roku jsou fyzicky schopni k početí nového jedince.

Pozdě zrající chlapce mohou provázet nepříjemnosti v kolektivu vrstevníků. Kvůli malému vzrůstu, slabosti a nenápadnosti mohou být terčem posměchu. Takoví jedinci si většinou vybírají jako koníček jiné zájmy než sport, ve kterém jen těžko vyniknou. Bývají ale často tvořivější a empatictější než jedinci „populární“ a oblíbení.

U dívek bývá naopak příliš časně zrání vnímáno jako nevýhoda. Jejich tělesné proporce budí zájem nejen chlapců, ale i starších mužů, což může být nebezpečné. Na jednu stranu chtějí být už dospělé, na stranu druhou nebývají na časně vztahy psychicky vyzrálé a dopouštějí se mnoha chyb (Řičan, 2006).

2.3 Sociální vývoj

Na adolescenty je kladeno mnoho sociálních požadavků za účelem přípravy na skutečný, nezávislý a sociálně zodpovědný život. Z tohoto důvodu může dospívající úzkostně odmítat dospělost a je vystaven vysoké míře stresu (Thorová, 2015).

Jedinec se v tomto období hledá a mění, a to jak díky vlastní iniciativě, tak v důsledku tlaku společnosti. Ta od něj v rámci vzdělávacího systému žádá nejen řadu vědomostí a dovedností, ale také jej vystavuje nelehkému rozhodnutí mezi výběrem dalšího studia a zaměstnáním. Jedinci se stabilním rodinným zázemím si z větší části volí rozšíření vzdělání, avšak ti, kteří preferují samostatnost a nezávislost, po dalším studiu netouží a chtějí co nejdříve začít pracovat. Obojí je velká změna. Adolescenti jsou také na počátku své právní zodpovědnosti. Dostávají občanské průkazy, což bývá jakýsi symbolický zlom, kdy už se cítí dospělé a dávají to také najevo. Ale s ohledem na věk ještě podléhají řadě omezení, a tak vznikají konflikty mezi nimi a autoritami (Řičan, 2006). V období dospívání je zapotřebí adolescentovi s rozvojem sociálních dovedností aktivně pomáhat, což může předcházet vzniku těchto konfliktů (Thorová, 2015).

S nastupující pubertou klesá vliv rodičů, a naopak roste význam vrstevnické skupiny, jakožto nového identifikačního vzoru. V tomto věku je význam blízkého přátelství důležitější než v jiných věkových kategoriích. Dospívající, kteří takovýto vztah postrádají, častěji trpí depresemi (Janošová, 2008).

2.4 Kognitivní vývoj

Kognitivní vývoj zahrnuje schopnost myšlení, paměti, schopnost zpracování a zorganizování informací a umění abstraktně a symbolicky uvažovat. Narušení těchto (kognitivních) funkcí je pro člověka v běžném životě velmi omezující. Čím je člověk starší, zlepšuje své myšlení, organizaci myšlenek a funguje mu lépe dlouhodobá paměť. Kognitivní vývoj je celoživotní proces, avšak během dětství jej čeká nejvýraznější změna. Kdysi byl zastáván názor, že se kognitivní schopnosti od dospívání dále nemění. Dnes však převládá myšlenka, že získáváním celoživotních informací a zkušeností se naše myšlení přetváří, a tudíž i kognitivní funkce. U dospívajících se za důležitý činitel kognitivního vývoje považuje vzájemné působení mezi vrstevníky (Thorová, 2015).

V adolescenci jedinci již řídí všechny myšlenkové obraty. Přemýšlejí pohotověji, bezpečněji a zkušeněji než dřív (Řičan, 2006).

2.5 Shrnutí informací o adolescenci

Postupným narůstáním výzkumných zjištění o dospívání se jen potvrzovala složitost změn, které v tomto životním období probíhají. Díky tomu rostl zájem jednotlivých badatelů, jejichž hlubší studium a poznávání jevů dospívání rozvíjely a zpřesňovaly, ale i vyvracely některé teoretické koncepce. Za prvního teoretika dospívání je považován G. S. Hall (1844-1924), který napsal dvousvazkovou publikaci s názvem *Adolescence*, ve které se pokusil zachytit specifika mladistvých z hledisek různých vědních oborů. Hall vycházel z předpokladu, že dítě prožívá vývojovou cestu lidstva úplně od začátku. Nejdříve jej přirovnává ke zvířeti, pak k primitivnímu divochovi, lovcí, zemědělci a teprve postupně se

stává civilizovaným člověkem. Byl možná první autor, který adolescenci (dospívání) vnímal jako výrazně odlišnou a specifickou etapu v lidském vývoji.

Období dospívání se začalo označovat jako období zmatků, bouří, stresu a určité krize. Psychologové se domnívali, že veškeré živelné jevy dospívání lze spíše vysvětlit a porozumět jim, než o nich experimentálně bádát. (Taxová, 1972)

Dospíváním se zabývá opravdu mnoho oborů, avšak jako hlavní z nich je při popisu a řešení uznávána psychologie, a to především vývojová, která se v moderním ontogenetickém pojetí zaměřuje na vývoj lidské psychiky od narození až do smrti.

Sociální psychologie se u dospívajících nejčastěji zaměřuje na formativní účinnost mezilidských vztahů a na psychickou stránku socializačního procesu. Jsou sledovány vztahy rodičů a dospívajících dětí. Tyto vztahy jsou označovány jako vztahy generační. Sociální psychologie se zaměřuje i na to, jak si dospívající osvojují různé sociální role, např. v rodině, ve školní třídě, v zájmových kroužcích apod. Mnoho pozornosti se dostává vztahům mezi vrstevníky, protože mladiství je nejen vyhledávají, ale i vysoce oceňují.

Pedagogická psychologie prohlubuje poznání všech psychických procesů, stavů i vlastností adolescentů a snaží se napomoci efektivnímu řízení jejich rozvoje. Soustřeďuje se na psychologickou stránku pedagogických situací probíhajících ve škole při vyučování, ve výchovných zařízeních nebo i doma, v rodině. (Taxová, 1987)

„Zajímá se zde o vnitřní mechanismy učení, o průběh a kvalitu poznávacích procesů, a to především myšlenkových operací při řešení problémů, o rozvoj specifických schopností, hodnotných zájmů a společensky žádoucích postojů, o motivační struktury, ale i o to, co mladí lidé prožívají, o co usilují, jak se chovají a proč určitým způsobem jednají.“ (Taxová, 1987, s. 35)

3 SOCIÁLNÍ SÍŤ

V této kapitole se budeme zabývat internetem, sociálními sítěmi a dalšími tématy, jako je historie, fungování sociálních sítí, jejich klady, zápory atd.

Sociální síť je mezi mladými lidmi nejužívanějším komunikačním nástrojem. Používá se k určitému druhu sebe prezentace, kdy po vytvoření „profilu“ neboli registrace se uživatelé mohou propojovat mezi tzv. „přátele“.

Prostřednictvím sociálních sítí lidé komunikují, navazují přátelství, sdílejí různé soubory, hudbu, zábavu atp. Existují i různá diskusní fóra, kde si lidé vyměňují názory či zkušenosti. Komunikace na sociální síti může probíhat buď mezi dvěma účastníky, nebo skupinou více členů. Díky moderní technice se také seznámilo mnoho párů, a to přes online seznamky. Subjektivně můžeme říci, že hlavní účel spočívá v šíření novin a zpráv ze všech koutů světa, což je velmi přínosné. I tento aspekt má však své ale - je třeba dávat pozor na to, aby zprávy pocházely z důvěryhodných zdrojů, a tedy byly pravdivé. Ať už jsou sociální síť přínosem či zbytečností – o tom budou pojednávat následující kapitoly – je neoddiskutovatelným faktem, že internet se stal hlavním zdrojem informací, zábavy, seznamování, pomocníkem do školy či práce, a že se dnes bez něj málokdo obejde.

Sílu sociálních sítí ukazuje počet jejich uživatelů po celém světě. Do roku 2021 by měl dosáhnout přibližně 3,02 miliardy aktivních uživatelů měsíčně, což je přibližně třetina celé populace Země. Odhaduje se, že zhruba 750 milionů těchto uživatelů v roce 2022 bude pocházet pouze z Číny a zhruba třetina miliardy z Indie. Oblast s nejvyšší mírou užívání sociálních sítí je Severní Amerika, kde přibližně 70 % populace má alespoň jeden sociální účet. V roce 2017 mělo sociální profil 81 % obyvatel Spojených států (Dijck, 2013).

3.1 Historie internetových (sociálních) sítí

„Technickým základem internetu je předávání multimediálních informací mezi počítači. Podstatou funkce tohoto zatím nejvyspělejšího komunikačního nástroje je ovšem nikoliv technika, nýbrž organizační řešení založené na myšlence celosvětové volně vytvořené sítě bez centra a prakticky bez výrazného hierarchického členění.“ (Musil 2003, s. 158)

Internet neboli INTERconnected computer NETwork je počítačová síť, díky které máme přístup k audio i video komunikaci, přenosu dat nebo k nepřebornému množství informací.

Zajímavou informací je, že internet ve skutečnosti nikdo nevlastní. (Horská, Lásková, Ptáček, 2010)

V dnešní době je až nepředstavitelné žít bez internetu. Ovlivnil nás takovým způsobem, že se stal naší každodenní součástí. Vše se řídí přes internet, a to jak pracovní, tak soukromé záležitosti. „Pošlu ti to mailem.“ nebo: „Večer si napíšeme na Facebooku.“ Pokud někomu odpovíme „to nejde, nemám počítač“, riskujeme velkou vlnu kritiky, údivu a opovržení. Ještě relativně nedávno v roce 1995 bylo k internetu připojeno jen velmi málo lidí. Stačilo pouhé desetiletí až dvě, aby vlna počítačů zasáhla téměř každého. V roce 1999 se v každém druhém zpravodajství objevovaly zprávy, že si „další člověk založil webové stránky“. Za rok už se o to nikdo nezajímal (Giles, 2012).

Internet se poprvé objevil začátkem šedesátých let, a to pro vojenské účely. Konkrétně díky armádě USA, která chtěla během války disponovat novým komunikačním systémem, jenž by přežil případnou atomovou katastrofu. První síť, kterou americká armáda vyvinula, propojovala jednotlivé počítače a je známá jako ARPANET (Advanced Research Projects Agency Network). Postupem času byla síť využívána pro komunikaci mezi univerzitami. V roce 1969 jí disponovaly čtyři americké univerzity, v roce 1972 již třicet sedm. V roce 1989 vznikl systém webových stránek - World Wide Web (odtud počáteční písmena www na začátku každé webové stránky). Poté se zrodily prohlížeče jako Internet Explorer nebo Netscape. Dále pak vznikl jako samostatná funkce e-mail – elektronická pošta, která byla poprvé úspěšně odeslána v roce 1971.

Internet se do světa začal šířit neskutečnou rychlostí. Pouhé čtyři roky po otevření široké veřejnosti získal 50 milionů uživatelů. Pro srovnání – rádio získalo stejný počet za 30 let a televize za 13. Jen částečně v žertu se říká, že na planetě Zemi nastala doba internetová (Giles, 2012).

České země se k internetu poprvé připojily v roce 1990. První česko-slovenskou sítí byl FESNET, později, po rozpadu federace pokračoval CESNET (Horská, 2010).

3.2 Typy a oblíbenost sociálních sítí

Sociální sítě jsou někdy uváděny pod zkratkou SNS – Social Network Sites a jde o „webové služby, které lidem umožňují si založit veřejný či polo veřejný profil v rámci daného systému, vytvořit seznam dalších uživatelů, s nimiž jsou spojeni a prohlížet a procházet

tento seznam kontaktů jakož i seznamy ostatních uživatelů v daném systému“ (Boyd, Ellison, 2007).

Stránky sociálních sítí jsou založeny na profilech, což je forma individuální (nebo, méně často, skupinové) domovské stránky, která nabízí popis každého člena. Kromě textu, obrázků a videa vytvořených členem obsahuje profil na sociálních sítích také komentáře od ostatních členů a veřejný seznam osob, které se identifikují jako přátelé.

Jednotlivé typy sociálních sítí popíšeme a roztřídíme do kategorií. První kategorii nazvěme Sociální život. Zařaďme do ní ty nejdůležitější: Facebook, Instagram, Twitter, Google+ nebo MySpace. Fotografie můžeme sdílet nejen na již zmiňovaném Instagramu i Facebooku, ale velmi oblíbený je také Pinterest, Flickr nebo 500px. Videa se nejčastěji sdílejí na YouTube, Streamu nebo Vimeo, hudba pak na Bandzone či Soundcloud.

Nyní si jednotlivé sociální sítě popíšeme.

Facebook - tato síť je určena především ke sdílení informací, fotografií a ke komunikaci s „přáteli“ nebo fanoušky.

Na Instagramu můžeme sdílet fotografie či videa a také komukoli odeslat zprávu. Na rozdíl od Facebooku nelze něco „jen tak“ napsat, to je možné pouze pod fotografie.

Google+ je, zjednodušeně řečeno, Facebook od Googlu.

Twitter je vhodný pro sdílení klíčových informací nebo sledování různých kanálů zajímavých osobností.

Pinterest a Flickr fungují na stejném principu jako Instagram, jde o sdílení různých zajímavých fotografií a komunikaci pod nimi.

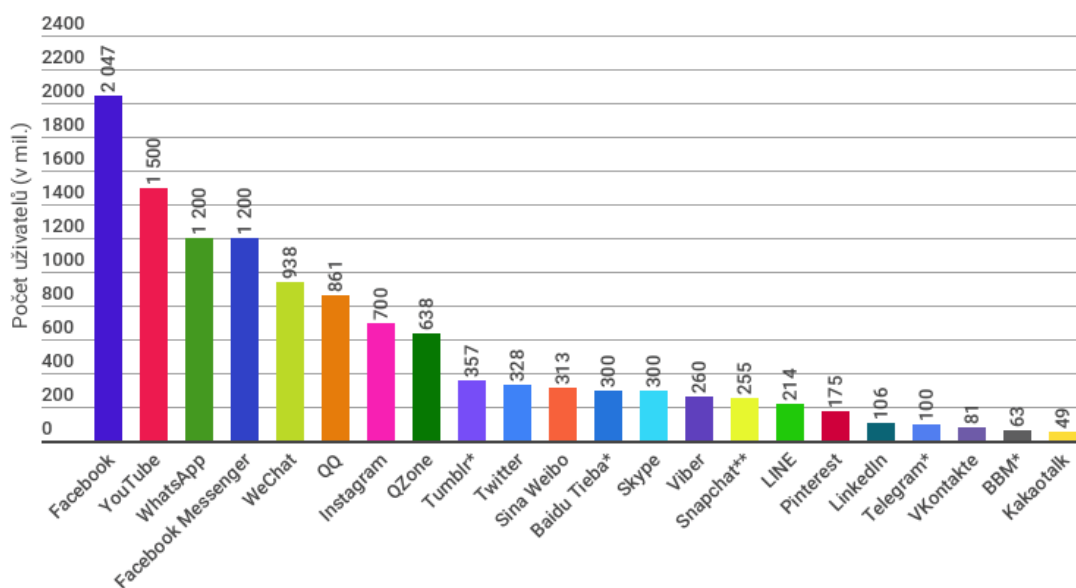
YouTube je nejoblíbenější a nejvyužívanější sociální síť pro ukládání videozáznamů na internet.

Vimeo se řadí hned za něj.

Blog – zkratka slova weblog – jedná se o webovou stránku, kde jedna nebo více osob vede zápisky na určitá témata. Blogů mohou být různé druhy. Například náplní vlogů jsou videa, linklogů odkazy na různé webové stránky nebo photoblogů fotografie. Blog může být osobní, firemní nebo také oborový. (Koláčková, Dana. *Weblog jako elektronický informační zdroj*)

Koncem roku 2000 byly blogy jednoznačně světovým fenoménem. Blog je vlastně jakýsi „on-line deník“. Spousta zakladatelů na něj píše své osobní názory, poznatky a zážitky - lidstvo odjakživa zajímá cizí soukromí. Zda autoři píší pravdu, či ne, se nikdo nedoví (Giles, 2012).

Nejúspěšnější sociální sítě se obvykle vyznačují vysokým počtem uživatelských účtů nebo silnými metrikami angažovanosti uživatelů. Například Facebook je první sociální síť, která překonala měsíčně 1 miliardu aktivních uživatelů a od roku 2017 má více než 2,2 miliardy uživatelů po celém světě. Navzdory všudypřítomnosti sociálních sítí se potenciál trhu stále zvyšuje, protože nejen uživatelské údaje, ale také závislost uživatelů, stále roste. To vyzývá světové značky a jejich obchodníky, aby využívali čas a prostor na obrazovce k propagaci různých produktů a služeb prostřednictvím marketingu sociálních médií nebo sociální reklamy (Social media statistics and facts).

Obr. č. 1

3.3 Soukromí na sociálních sítích

Svět teenagerů zprostředkovaný internetem je světem virtuálním. Jako takový může potenciálně přinášet řadu nebezpečí, současně je i zdrojem poučení, dokonce, v některých situa-

cích může sloužit jako „trenažér“ připravující uživatele na realitu. Z pohledu rodičů, kteří často vědí o virtuálním životě svých dětí velmi málo, vzniká celá řada otázek: Proč jsou sociální sítě pro mé dítě tolik důležité? Může mít internet negativní vliv na vývoj mého dítěte? Nepřipravuje ho o skutečný život? Kým je ve virtuálním světě?

Obvyklý postoj dospělých k počítačům a internetu ve vztahu k jejich dětem bývá obecně vcelku negativní. Bývají přesvědčeni, že se jedná o ztrátu času, který by bylo možno trávit lépe, že narušují vztahy mezi jejich vrstevníky, způsobují zhoršování prospěchu ve škole a v neposlední řadě oslabují jejich fyzický stav. Mají obavy, že je internet pro jejich děti zdrojem negativních a nereálných zkušeností, agresivního chování i – vzhledem k jeho anonymitě – snadno cestou k možnému zneužívání.

Nakolik opodstatněné jsou tyto obavy? Vývoj jde pochopitelně kupředu a není možné dnešní podmínky srovnávat s dobou před dvaceti nebo třiceti lety. Současné děti se pouze přizpůsobují realitě, aniž by bylo možno to obecně považovat za cokoli špatného. Žijí ve svém světě, který je v mnohém virtuálním, jsou technologicky vyspělé a gramotné často dříve, než nastoupí povinnou školní docházku. V tomto ohledu mnohé dospělé předčí. To, co by nás mělo zajímat, není, zda prožívají svůj čas „on-line“, nebo ne, ale co a s kým v tomto čase dělají.

Se vznikem internetu a sociálních sítí jsou jejich uživatelé vystaveni hrozbě související s narušením soukromí, a otázkou je, jak s ní naloží. Je totiž jen na nás, jaké informace veřejně sdílíme, včetně těch soukromých. Mnoho lidí automaticky vyplňuje kolonky s datem narození, bydlištěm atd. aniž by si uvědomovalo, jaká rizika to může přinést nejen jim, ale i jeho rodině. S přibývajícími moderními technologiemi bohužel přibývá také hackerů, zlodějů a jiných nebezpečí. Nejvíce riziková skupina jsou děti a mladiství, kteří si následky svého jednání zatím příliš neuvědomují.

Citlivé informace bývají dostupné a šířené i dalšími subjekty, jako je vláda, lékařské instituce, obchodní korporace aj. Pozor bychom si měli dávat nejen na své identifikační údaje, ale i na informace psychosociálního charakteru, např. detaily o našem partnerském životě, dětech nebo popisování různých osobních zkušeností. Informace, které o sobě zveřejňujeme, mohou působit problémy nejen v osobním, ale také v pracovním (profesním) životě. Otázkou stále zůstává, jaká přesná rizika může sdílení informací přinést a do jaké míry je třeba regulovat to, co o sobě na sociálních sítích sdílíme. Mezi nejčastější zločiny se řadí

kyberšikana (šikana prostřednictvím elektronických médií), zneužití bankovního účtu, schůzky s neznámými lidmi nebo krádež identity (Ševčíková a kolektiv, 2014).

Se soukromím bývá často spojena identita a sebe prezentace. Konkrétně na Facebooku uživatelé svá osobní data publikují dobrovolně. Je možné nastavit si, jaké informace budou ostatním uživatelům viditelné a které budou skryty, také je můžeme mazat nebo různě upravovat. Pokud jsme technologicky zdatní, máme větší možnost své soukromí upravovat a hlídat. Mnohdy si lidé ani neuvědomují, kolik cizích uživatelů má přístup k jejich soukromým informacím, přidávají si do „přátel“ kohokoliv bez ohledu na to, zda se znají osobně či ne. To může mít dopad nejen na online, ale také offline život. Se všemi dostupnými informacemi o sobě dáváme ostatním možnost ke krádeži naší identity (identity theft). Zloděj pak může pod naším jménem, fotkami atd. vystupovat, komunikovat a způsobit tak velké nepříjemnosti. „*Velký počet lidí, se kterými člověk naváže spojení prostřednictvím Facebooku, sice může budít dojem oblíbenosti, na straně druhé však přináší větší možnost zneužití osobních informací*“ (Pospíšilová, 2016, s. 29).

Je velmi důležité, aby rodiče a učitelé informovali děti a dospívající o všech možných rizicích při užívání internetu a sociálních sítí. Avšak ne vždy máme v současné době možnost volby, např. v bance nebo v pojišťovně. Pokud chceme využívat bankovní účet nebo pojistit svou rodinu, musíme konkrétním osobám v daných institucích uvést množství soukromých údajů, které zaměstnanci ukládají do počítačů. Zde k nim může mít přístup nespočet lidí a klientu nezbyvá, než spoléhat na jejich důvěryhodnost.

3.4 Klady sociálních sítí

Prvním pozitivem je, že díky sociálním sítím se dostanou do kolektivu svých vrstevníků i jedinci, kteří by jinak trpěli sociální izolací a vyloučením. Přes monitory či displeje odpadá tréma, strach a lidé se cítí sebevědoměji. Z toho tedy vyplývá snadný zisk přátel.

Také je zde snadný přístup k informacím a jejich snadné vyhledávání. Dalším plusem je propojení různých koutů světa, a to už buď kvůli rodinným příslušníkům, kteří bydlí daleko od nás, nebo získávání informací a zpráv z ciziny.

Internet byl považován za potenciální zdroj, který pomůže vyřešit potíže současného světa a díky němu mělo lidstvo rovnost k získávání informací. Pierre Lévy považoval internet

jako prostor pro seberealizaci a možnost dosažení lepších komunikačních příležitostí (Pospíšilová, 2016).

Internet je nejčastěji využíván pro práci do školy či v zaměstnání. Lidé tak mají příležitost např. ke vzdělávání, třeba i v cizím jazyce, k vytváření webových stránek, k podnikání, k duchovním i tvůrčím činnostem. Internet jednoduše nabádá ke kreativitě. Umožňuje poslouchat hudbu nebo sledovat filmy ze všech koutů světa, odstraňuje vzdálenosti i jazykové bariéry (Ševčíková, 2014).

Úžasné na sociálních sítích je, že se zde shlukují nadšenci a odborníci a téměř každý tak má snadný přístup k tomu, co ho zajímá a může se ve své činnosti zlepšovat, inspirovat a vyvíjet.

Výhodu mají i podnikatelé a firmy, které chtějí zviditelnit svůj produkt. V dnešní době je velmi snadné vytvořit si firemní profil a vystupovat pod ním nebo si za pár korun zaplatit reklamu, která bude uživatelům tzv. vyjíždět na „zdi“. Stejně tak snadno lze informovat o lidech v nouzi a prosit o pomoc, ať už finančním příspěvkem nebo hmotnými věcmi. Pokud se někomu zaběhne pejsek, nemusí už lepit plakátky po stromech, ale stačí o pomoc požádat na sociální síti.

3.5 Zápory sociálních sítí

Ačkoliv nám internet přinesl do života mnohá pozitiva, vymoženosti a úlevy, stále existuje řada nebezpečných faktorů, a to především v souvislosti s užíváním sociálních sítí. Tam se shlukuje nejvíce dětí a dospívajících, kteří si buď rizika neuvědomují, nebo je prostě ignorují. Zdá se, že největší problém internetu a sociálních sítí je šikana a kyberšikana. Šikanu můžeme definovat jako „(...) násilně ponižující chování jednotlivce nebo skupiny vůči slabšímu jedinci, který nemůže ze situace uniknout a není schopen se účinně bránit.“ (Vágnarová 1999, s. 283)

Jestliže však bereme virtuální svět internetu jako (zdánlivě) anonymní, a jako takový i uvolněný, s výrazně nižší mírou přirozených zábran a pozměněnými pravidly, nemůžeme současně nevidět rizika, která to s sebou přináší. „Setkávání“ se s novými lidmi on-line, o nichž si tvoříme představu z jejich možná změněné identity. Toto téma musíme brát vážně, protože se v extrémních případech může jednat o bezpečnost dětí.

Možná rizika vyskytující se na internetu a sociálních sítích:

- *Kyberšikana* (šikana přes elektronické sítě) - využívá internet a jiná různá komunikační zařízení k ubližování nebo zesměšňování druhé osoby. Nejčastěji k ní dochází při zneužívání informací a dat, které oběť zveřejní na internetu. Také se zaměřuje na odlišnosti, jako např. tloušťka, tělesné vady, barva pleti, národnost atp. Ohroženější jsou lidé, kteří o sobě na internetu sdílí větší množství osobních informací a fotografií.
- *Kyberstalking* – v tomto případě útočník využívá veškeré dostupné technologie k dlouhodobému a opakovanému kontaktování oběti ve snaze vyvolat v ní strach o své soukromí či dokonce život.
- *Kyberbrooming* – jde o kontaktování oběti, snahy vytvořit si s ní vztah a vylákat ji k osobní schůzce s cílem ji zneužít.
- *On-line obtěžování* – opakující se posílání zlých, útočných nebo urážlivých zpráv přes komunikační prostředky.
- *Vydávání se za někoho jiného* – pachatel se pod jinou identitou snaží posláním škodlivého materiálu zstudit nebo očernit osobu, za kterou se vydává.
- *Hoax* – šíření nebezpečných, poplašných a zbytečných (nepravdivých) zpráv.
- Setkávání se s cizími lidmi z internetu.
- Závislost na internetu a sociálních sítích (Hulanová, 2012).

3.6 Závislost na internetu

Je známým faktem, že na všem dobrém i špatném si lidé dříve či později dokážou vytvořit závislost. Z velké části nezáleží na věku, avšak dnešní děti jsou k závislosti mnohem náchylnější. Na rozdíl od starších generací se již od narození setkávají tváří v tvář se všemi elektronickými a mediálními zařízeními. Bohužel (nebo bohudík?) jsou tato zařízení nedílnou součástí už snad každé dnešní domácnosti. A tak ani není možné dětem všechny moderní vymoženosti upírat. Lze je např. co nejdéle oddalovat, ale ve školním věku by se staly snadným terčem posměchu a sociálního vyloučení, kdyby neměly chytrý telefon s Wi-Fi připojením nebo notebook. Rodiče by však měli dohlížet na čas trávený na těchto přístrojích. V mnoha zemích jsou mobilní telefony ve školách zcela zakázané, a tak jsou

děti „ochuzeny“ o spoustu hodin s nimi jinak strávených, což je z čistě subjektivního pohledu rodičů velmi sympatické.

Závislost na internetu není zapsána v žádném diagnostickém manuálu (MKN- 10/DSM-5). Pokud potřebujeme provést diagnostiku, řídíme se diagnózou F 63.8, tedy „jiné impulzivní a návykové poruchy“. Přílišné užívání internetu a sociálních sítí může jedinci způsobovat psychické, fyzické nebo sociální problémy. Závislost na internetu jako taková musí splňovat kritéria patologie a jedinec již nemá vůli tuto patologii zvládat. Dá se předpokládat, že být online čtyři a více hodin denně, vede k zanedbávání příprav do školy nebo fyzických a sociálních aktivit. Jeden z významných psychických faktorů ovlivněných nadměrným užíváním internetu nebo závislosti na něm je sklon k nudění se, vede také k poruchám pozornosti. Dalším následkem je nízké sebehodnocení, potlačená sebedůvěra, deprese, sociální úzkosti a jiné psychické obtíže. To vše zákonitě vede ke špatnému školnímu prospěchu i poruchám fyzického zdraví (Ševčíková a kolektiv, 2014).

3.7 Shrnutí teoretické části

V teoretické části byly představeny tři oblasti, které jsou hlavními tématy této bakalářské práce. Prvním tématem byla identita a on-line identita, které se však mnohdy nemusí shodovat. Důležité bylo zmínit anonymitu, která hraje v on-line světě důležitou roli a často bývá důvodem užívání sociálních sítí.

Druhým ústředním tématem bylo vymezení pojmu adolescence a její popis z různých hledisek vývoje.

Poslední část jsme věnovali sociálním sítím. Uvedli jsme typy sociálních sítí a jejich oblíbenost nebo soukromí spojeno s jejich užíváním. Nutno bylo zmínit také rizika, která se na nich vyskytují.

Propojení všech těchto témat nás připravilo na praktickou část zaměřenou na výzkum užívání sociálních sítí a jejich dopad na identitu dospívající mládeže.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

4 PRAKTICKÁ ČÁST

4.1 Cíl výzkumu

Cílem práce je zjistit, jaký má vliv užívání sociálních sítí na identitu dospívající mládeže.

Výzkum zjišťuje, jaké mají dospívající vztahy nejen k sociálním sítím, ale také mezi sebou, a to jak on-line, tak v reálném životě. Zda na sociálních sítích vystupují jistěji a sebevědoměji, než na živo a zda se vědomě vydávají on-line za někoho, kdo ve skutečnosti nejsou.

4.2 Výzkumné otázky

Pro vytvoření výzkumného šetření bylo sestaveno několik výzkumných otázek, přičemž se vycházelo z výzkumných cílů.

4.2.1 Hlavní výzkumná otázka

Zjistit, zda a v jakých aspektech dochází k proměnám vystupování a chování dospívajících na sociálních sítích.

Pozn.: Nutno podotknout, že identitu zde definuji jako vystupování a chování jedinců.

4.2.2 Dílčí výzkumné cíle

Pro zjištění hlavní výzkumné otázky byly sestaveny následující dílčí výzkumné cíle:

1. Zjistit, jaký vztah mají dospívající k sociálním sítím
2. Zjistit, zda chování dospívajících na sociálních sítích koresponduje s vystupováním nebo chováním mimo virtuální realitu
3. Zjistit, zda dávají dospívající přednost přátelům online nebo těm v reálném životě
4. Zjistit, nakolik jsou rodiče obeznámeni s aktivitami svých dětí na sociálních sítích

4.2.3 Dílčí otázky:

1. Jaký mají dospívající vztah k sociálním sítím?
2. Koresponduje chování dospívajících na sociálních sítích s reálným životem?
3. Přáteli se dospívající raději s kamarády online nebo s těmi v reálném životě?
4. Nakolik jsou rodiče obeznámeni s aktivitami svých dětí na sociálních sítích?

4.3 Popis zvoleného metodologického rámce a metod

4.3.1 Typ výzkumu

Pro dosažení cíle bakalářské práce byla použita metoda kvantitativního výzkumu. „*Pokud hovoříme o kvantitativně orientovaném výzkumu v pedagogice, můžeme jej vymezit jako záměrnou a systematickou činnost, při které se empirickými metodami zkoumají (ověřují, verifikují, testují) hypotézy o vztazích mezi pedagogickými jevy.*“ (Chrásková, 2016, s. 11).

4.3.2 Výzkumná metoda

Ve svém výzkumu jsem použila metodu kvantitativní, která je časově méně náročná a pokrývá větší počet respondentů. Zároveň se jedná o metodu sběru dat, která je vysoce anonymní, což může vést k větší přesnosti výsledků. Zároveň se ale může stát, že respondenti nebudou brát dotazník vážně nebo některé odpovědi přeskochí.

Poté, co jsem stanovila hlavní výzkumnou otázku, dílčí výzkumné cíle a dílčí otázky jsem sestavila tištěný anonymní dotazník. Ten obsahuje celkem 22 otázek na dané téma.

Na začátku jsou umístěny demografické otázky, poté otázky týkající se využívání sociálních sítí. V další části jsem se zaměřila na chování a identitu respondentů online a offline. Poté na přátelství a rodinu.

Dotazník obsahuje jak otázky uzavřené (dichotomické, alternativní), tak polouzavřené i uzavřené, a to z důvodu rozbití jednotvárnosti.

4.3.3 Průběh výzkumu

Jako první jsem sestavila dotazník s otázkami, které souvisely s cílem výzkumu a uspořádala je tak, aby se respondentům vyplňovaly co možná nejlépe. Poté jsem provedla předvýzkum, kdy jsem dotazníky rozdala svým blízkým abych zjistila, zda jsou srozumitelné a účelné a opravila chyby. Poté jsem dotazníky zanesla na střední školu, kde učitelé dotazníky rozdali cílové skupině s tím, že jejich vyplnění je dobrovolné.

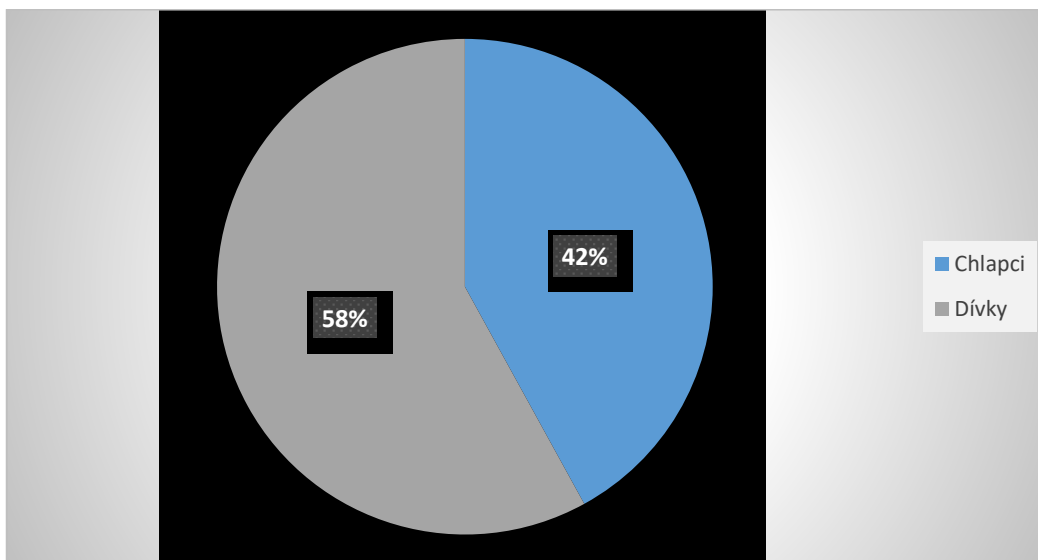
Dotazníky vyplňovali dospívající ve věku 14 až 16 let.

5 VÝSLEDKY A JEJICH INTERPRETACE

Výzkumný vzorek tvořilo celkem 100 osob. 6 dotazníků však bylo nutno vyřadit z důvodu neúplného vyplnění, kdy by mohlo dojít ke zkreslení výsledků. Celkem jsem tedy obdržela 96 platných dotazníků, které vyplnilo 40 chlapců a 56 dívek.

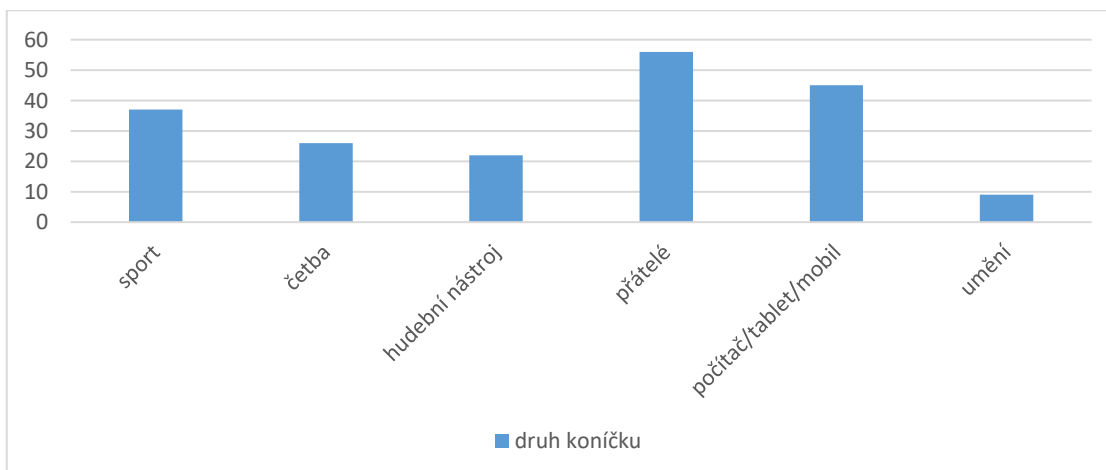
Analýza dat je z důvodu lepší přehlednosti popsána formou grafů.

Otázka č. 1: Jakého jsi pohlaví?

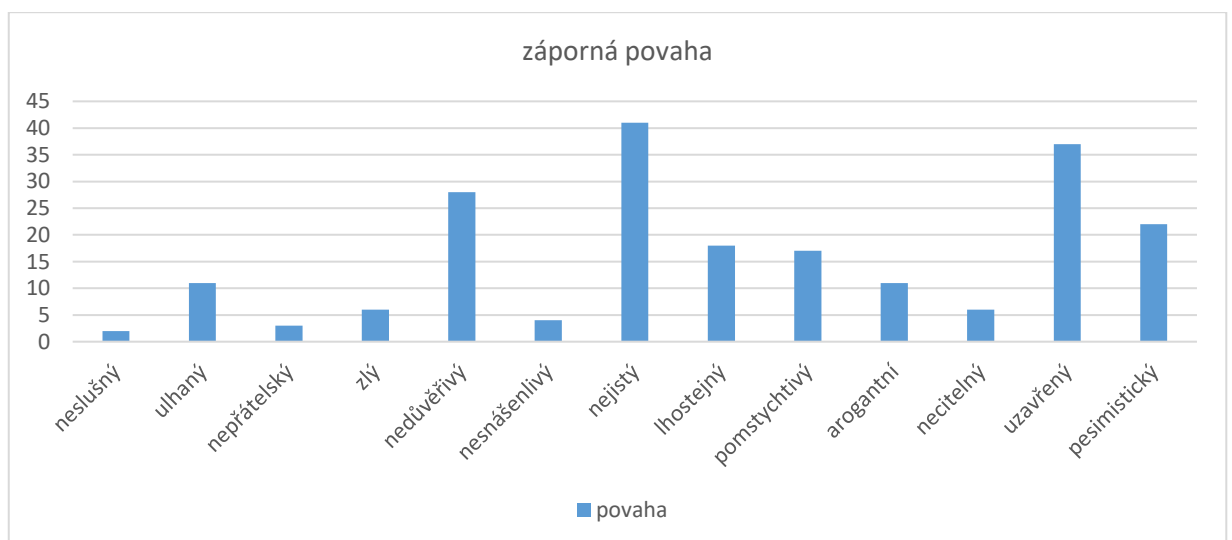
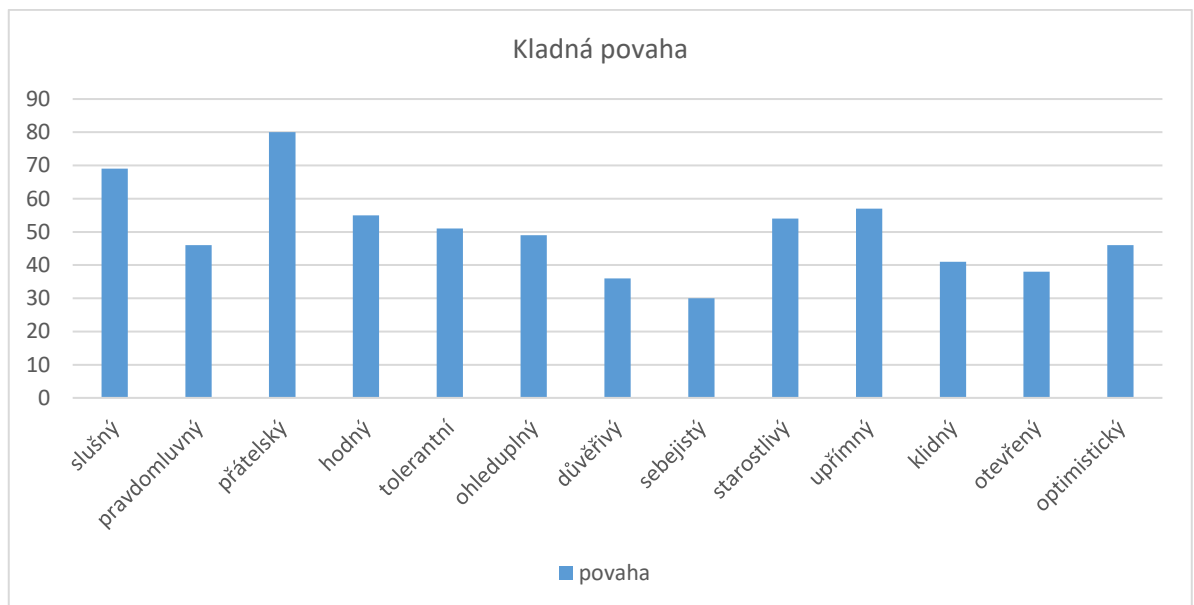
Z celkového počtu 96 respondentů dotazník vyplnilo 40 chlapců a 56 dívek.

Otázka č. 2: Jaký je tvůj koníček/ záliba, které věnuješ svůj volný čas?

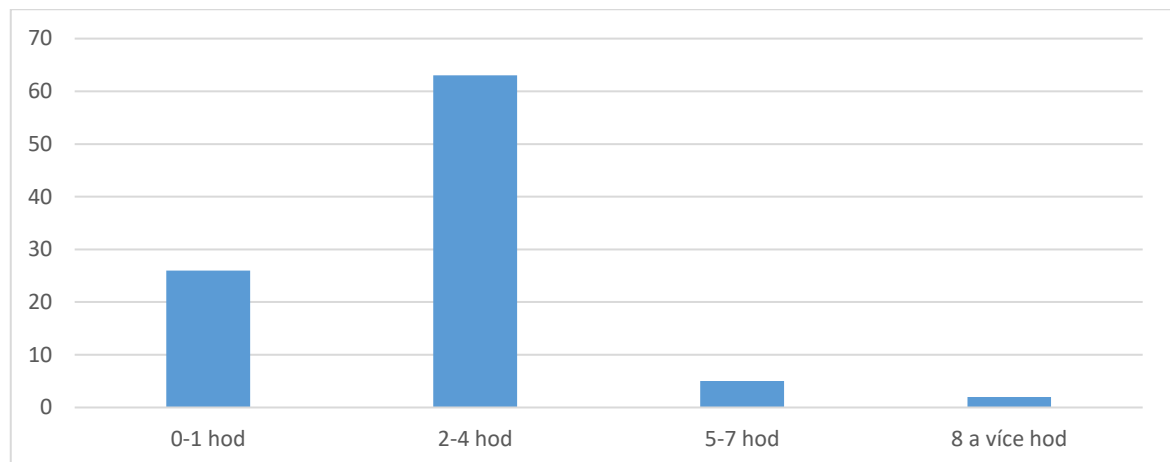
Z průzkumu vyplynulo, že dospívající se ve svém volném čase nejraději věnují svým vrstevníkům, přátelům (56 odpovědí). Na druhém místě je elektronika (45 odpovědí). Ostatní odpovědi jsou relativně vyrovnané- sport 37 odpovědí, četba 26 odpovědí, hudební nástroj 22 odpovědí. Jako „jiné“ uvedlo 9 respondentů odpověď umění. Potom 4 odpovědi byly zpěv, objevil se i tanec, móda nebo vaření.

Otázka č. 3: Označ, jaká povaha se k tobě nejvíce hodí (označ libovolný počet odpovědí)

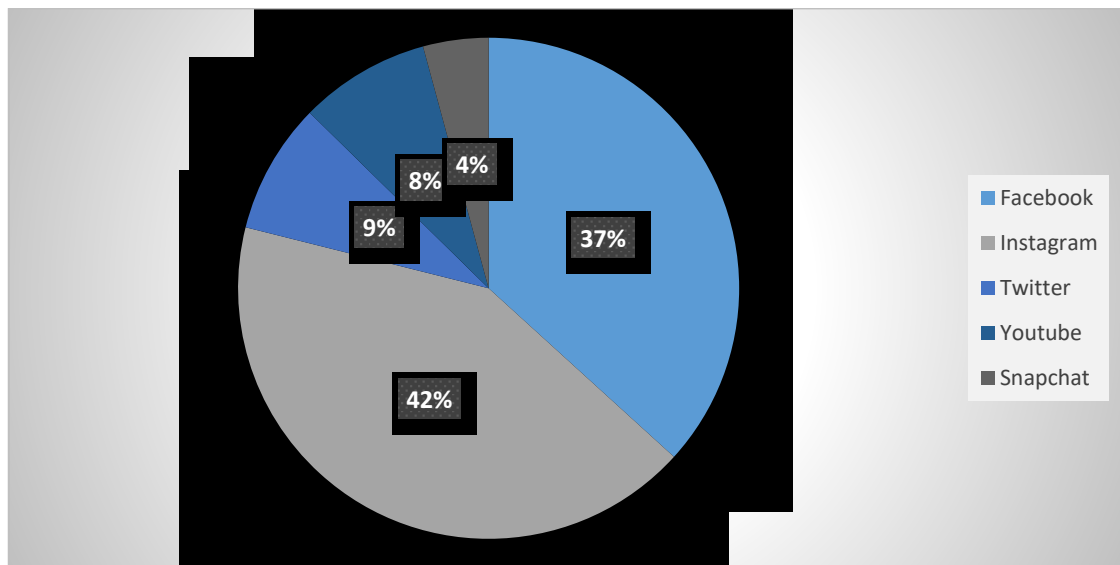
Respondenti se charakterizovali převážně kladnými povahovými vlastnostmi. U nich byla nejvyšší počet 80 (přátelský) a nejnižší 36 (důvěřivý) odpovědí. U záporných potom nejvyšší počet 37 (nejistý) a nejnižší 2 (neslušný).

Otázka č. 4: Kolik hodin denně trávíš na sociálních sítích?

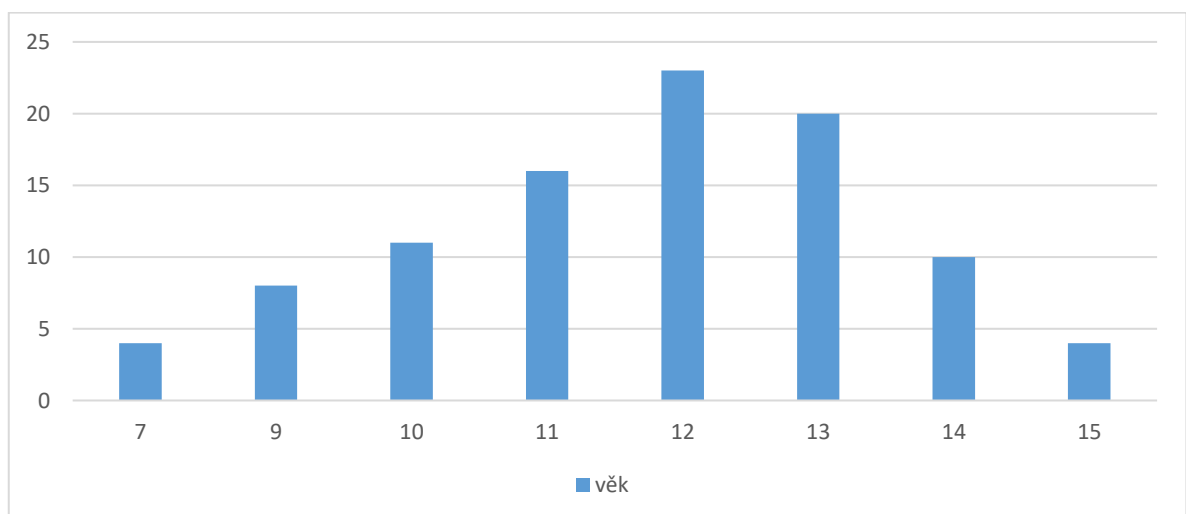
Tento graf znázorňuje počet hodin strávených denně na sociálních sítích. Nejvíce respondentů odpovědělo, že na sociálních sítích tráví 2-4 hodiny denně (63 odpovědí).

Otázka č. 5: Jaké soc. sítě nejvíce využíváš? Zakroužkuj libovolný počet odpovědí.

Facebook je bezpochyby „vládce“ všech sociálních sítí, avšak Instagram mu už nejen šlape na paty, ale u našich respondentů je dokonce na prvním místě. Instagram odpovědělo 63 z nich, Facebook 26, Twitter jen 14. LinkedIn a Flickr nevedl nikdo z nich. V odpovědi jiné uvedlo 14 respondentů Youtube, 7 aplikaci Snapchat. Po jednom, dvou či třech padl také Whatsup, Viber nebo Tumblr.

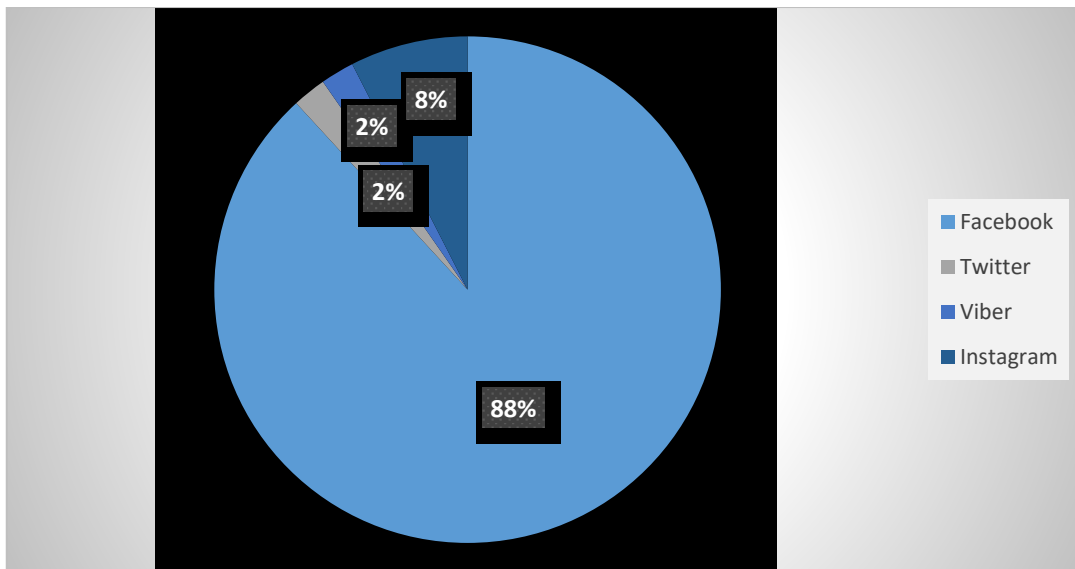
Otázka č. 6: V kolika letech sis založil/a svůj první profil?

Z grafu vyplývá, že dospívající si nejčastěji zakládají své první profily na sociálních sítích ve 12 letech. Tuto odpověď uvedlo 23 respondentů. 20 z nich si profil založilo ve 13 le-

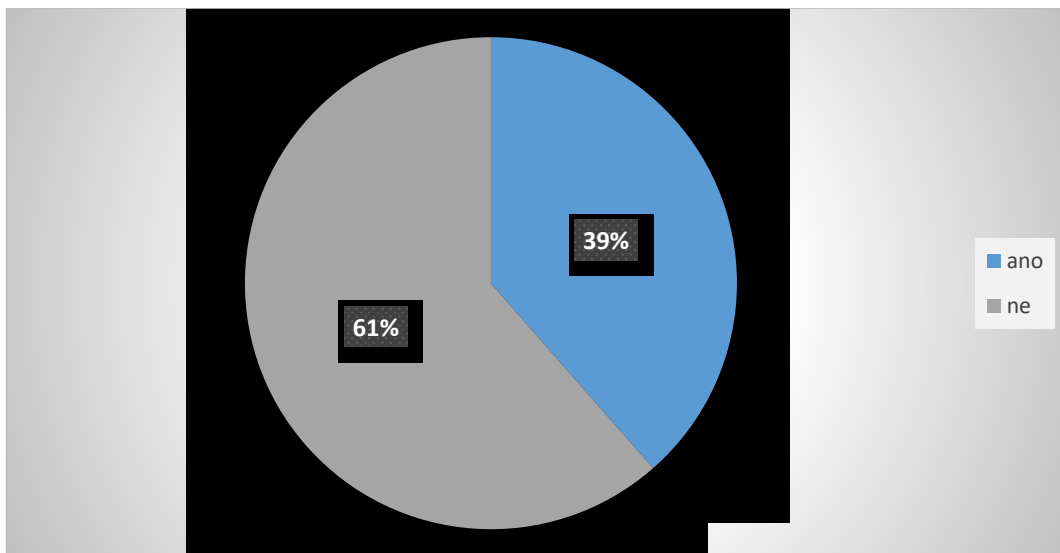
tech, 16 z nich v 11 letech. Jen pár výjimek si svůj první profil založilo buďto velmi brzy (7 let) nebo naopak později (15 let).

Otázka č. 7: Na jaké stránce sis svůj první profil založil/a?

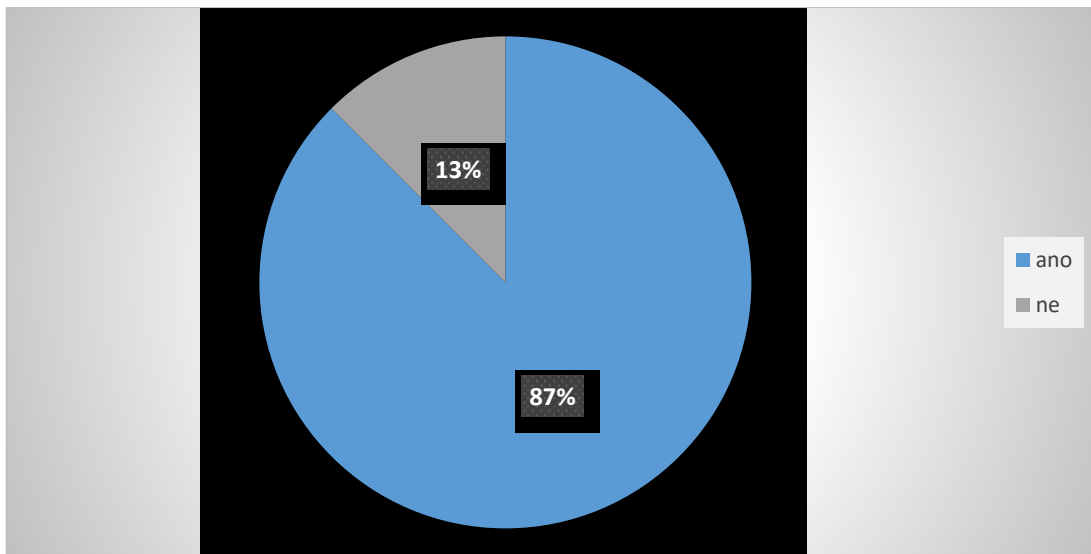
Zde se potvrzuje, že Facebook je opravdu nejpobulárnější sociální síť. Svůj první profil si na něm založilo 82 respondentů. 7 z nich potom na Instagramu. Twitter, Viber nebo YouTube mělo pouze jednu nebo dvě odpovědi.

Otázka č. 8: Máš na sociálních sítích více profilů než jeden?

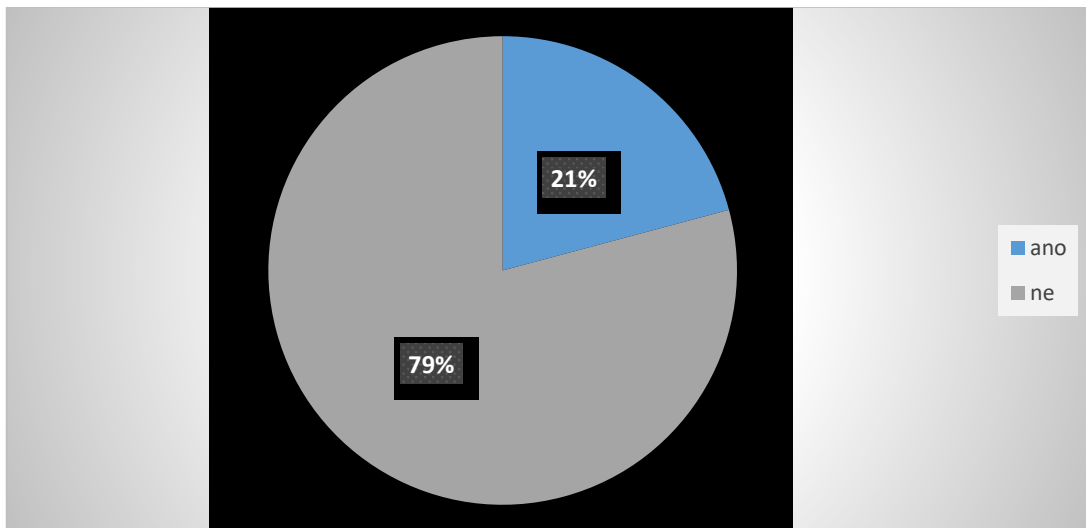
I když ne o mnoho, přece jen zde převládá odpověď ne. 59 tázaných uvedlo, že má na sociálních sítích pouze jeden profil, 37 z nich jich má více než jeden.

Otázka č. 9: Myslíš si, že se tvá povaha shoduje s chováním na sociálních sítích?

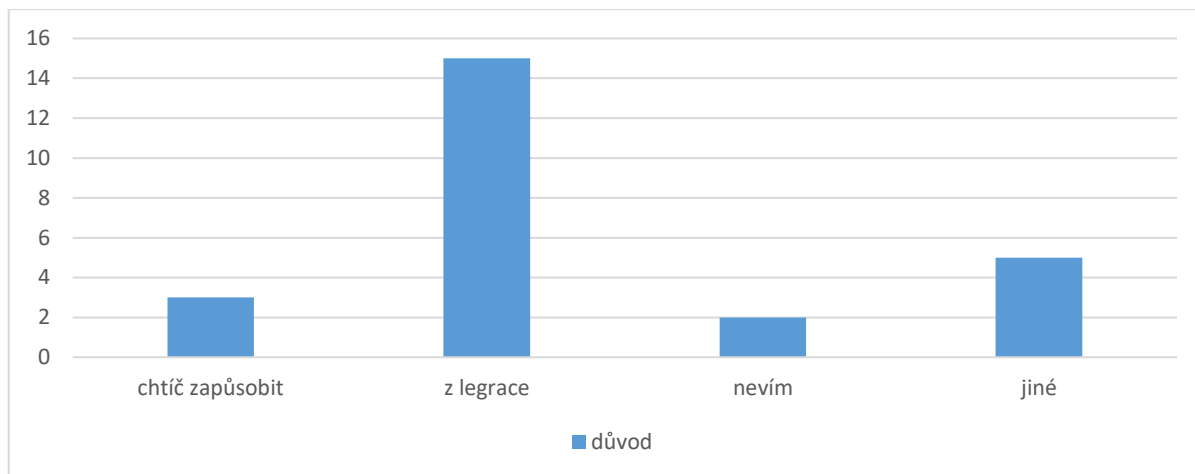
Téměř všichni tázaní (84 odpovědí) uvedli, že se jejich chování či povaha shoduje s chováním či povahou na sociálních sítích. 12 z nich se chová na sociálních sítích jinak než ve skutečnosti.

Otázka č. 10: Vydával/a ses někdy na sociálních sítích za někoho, kdo nejsi?

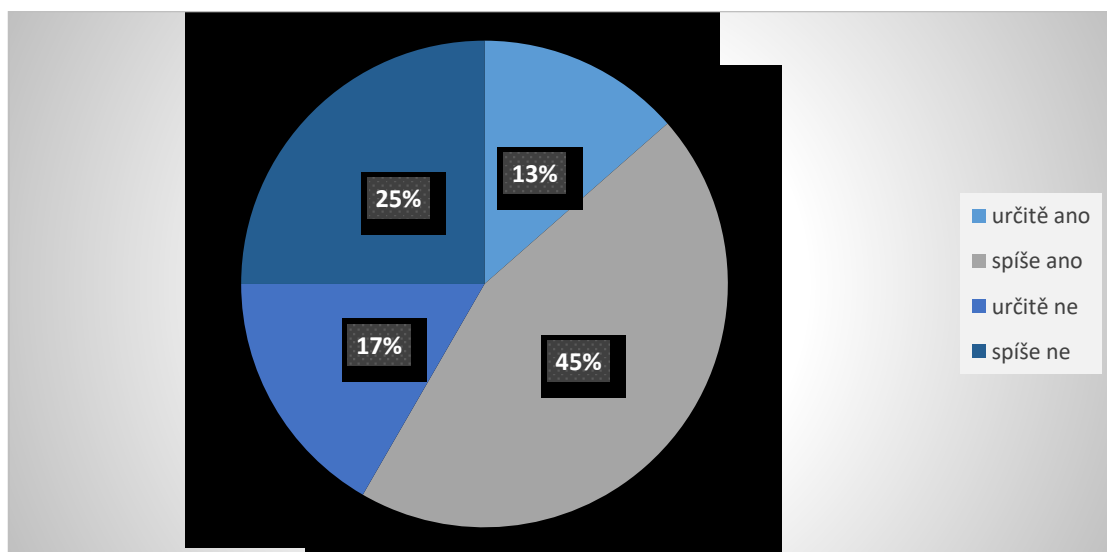
20 respondentů v této otázce přiznalo, že se někdy na sociálních sítích vydávalo za někoho jiného nebo smyšleného.

Otázka č. 11: Pokud ano, proč?

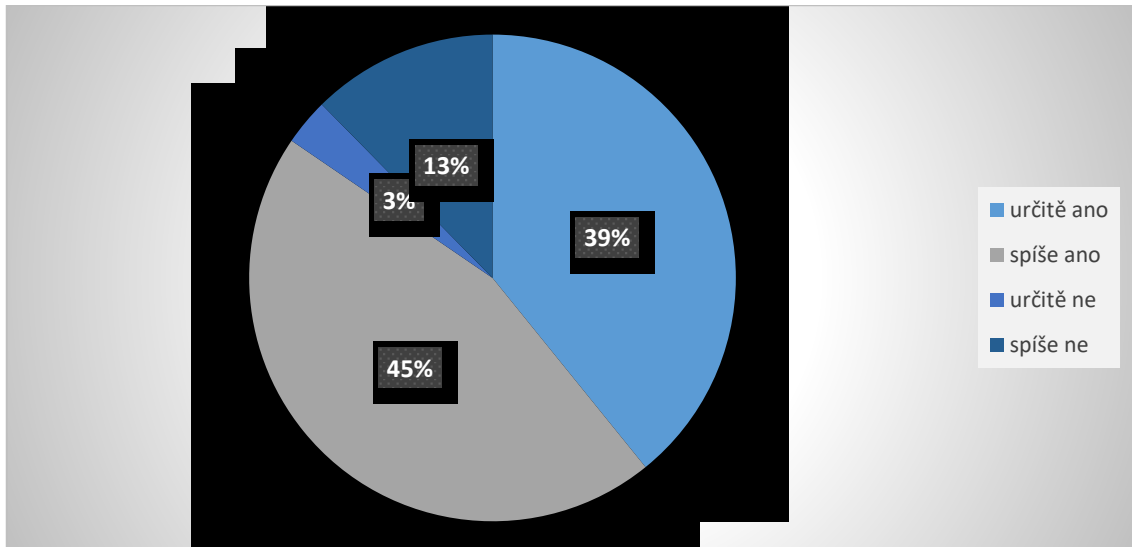
Z grafu lze vyčíst, že nejčastější důvod vydávání se za někoho jiného je z legrace. 3 tázající chtěli na někoho zapůsobit, 2 nevěděli, proč tak jednali. 5 respondentů uvedlo odpověď „jiné“ - z nich se 2 vydávali za někoho jiného z důvodu anonymity, 1 chtěl někoho stalkovat (sledovat) a 1 uvedl, že tak učinil kvůli ulehčení nějakého problému.

Otázka č. 12: Vystupuješ-li anonymně nebo pod cizí identitou, dokážeš lépe vyjádřit svůj názor, stanovisko?

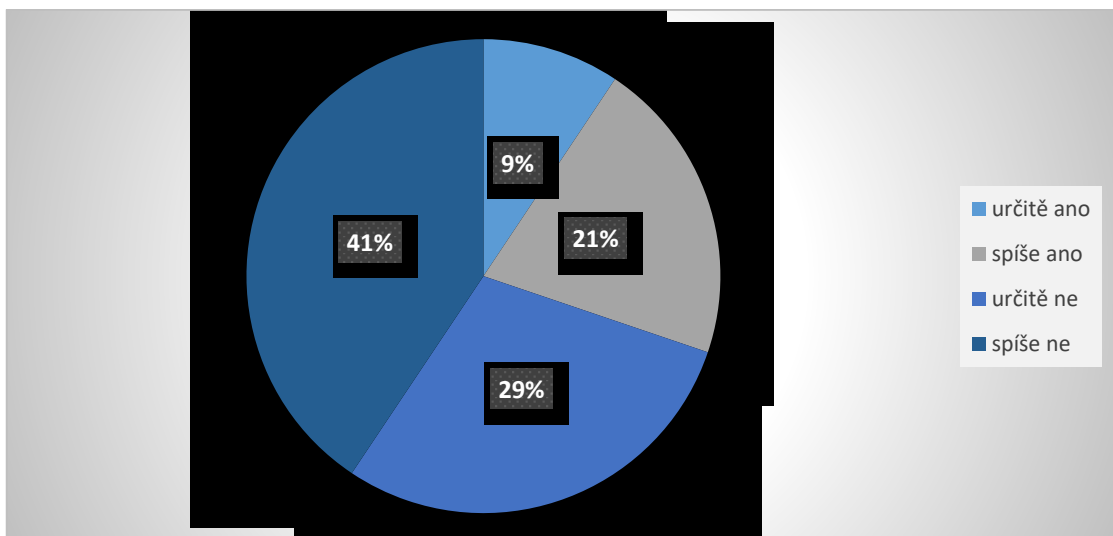
Zde převládá odpověď „ano“ s celkovým počtem 56 odpovědí. 40 tázaných s otázkou ne-souhlasilo.

Otázka č. 13: Vyjádřil bys svůj názor na věc stejně online jako offline? (v realitě)

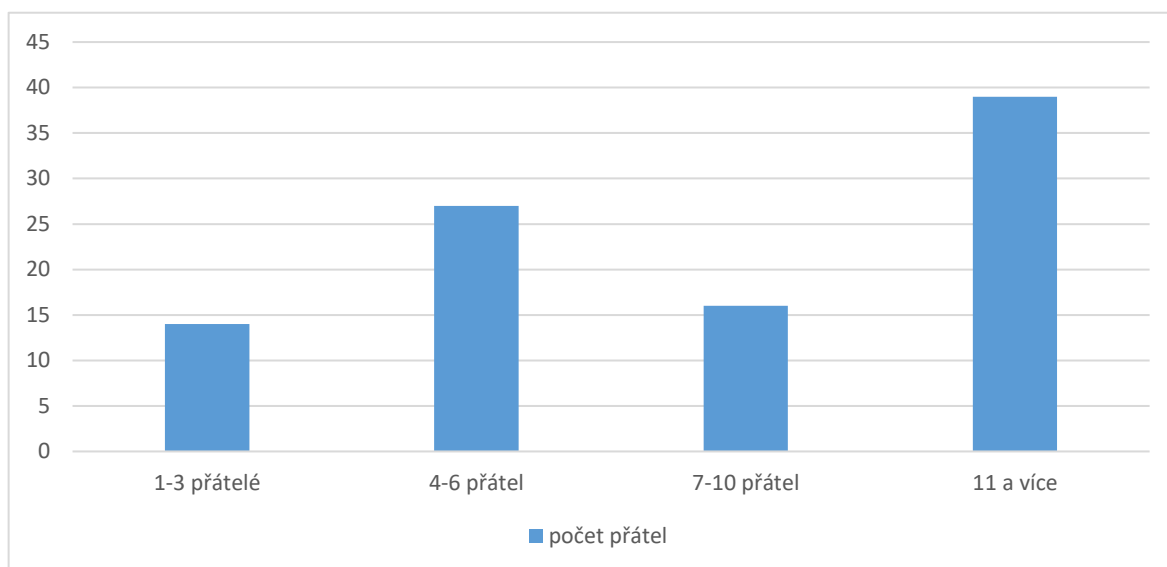
Pro odpověď „ano“ bylo celkem 82 odpovědí, tedy většina. Pouze 15 tázaných uvedlo, že svůj názor vyjádří lépe online než offline.

Otázka č. 14: Vnímáš sociální sítě jako únik od reality a každodenních problémů?

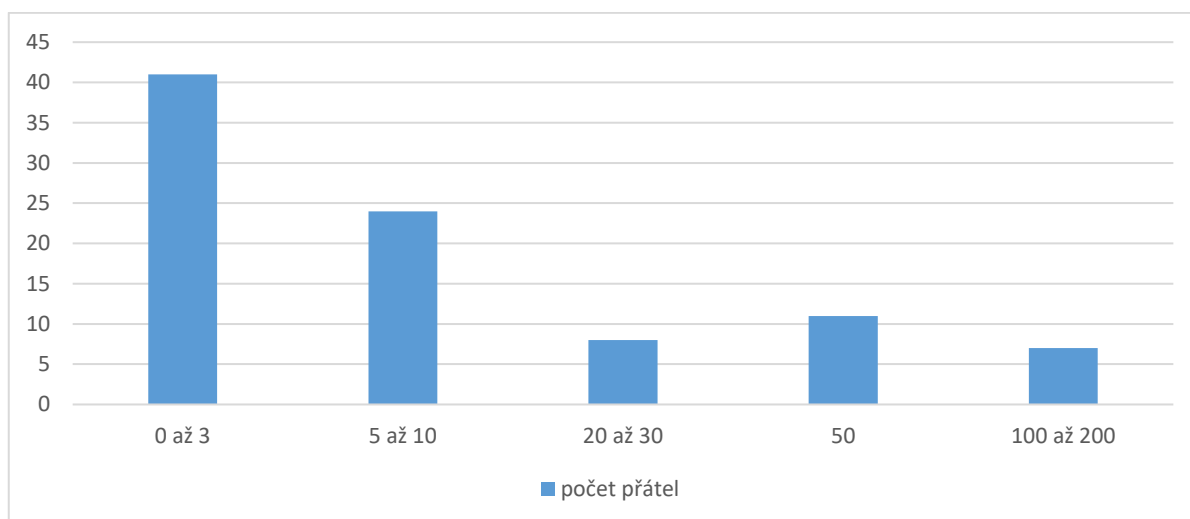
Z grafu je očividné, že v této otázce převládá odpověď „ne“. Odpovědělo tak 67 respondentů. Zbývajících 29 z nich vnímá sociální síť jako únik od reality a každodenních problémů.

Otázka č. 15: Kolik máš reálných přátel?

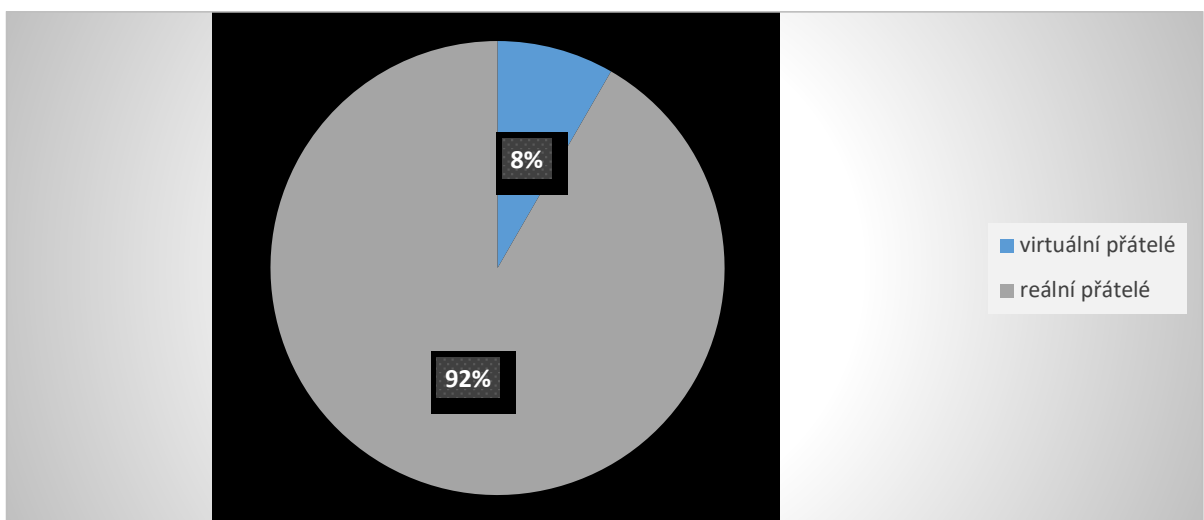
Nejčastější odpověď zde byla (39x), že respondenti mají 11 a více skutečných přátel.

Otázka č. 16: Kolik přátel máš na sociálních sítích a neznáš je osobně?

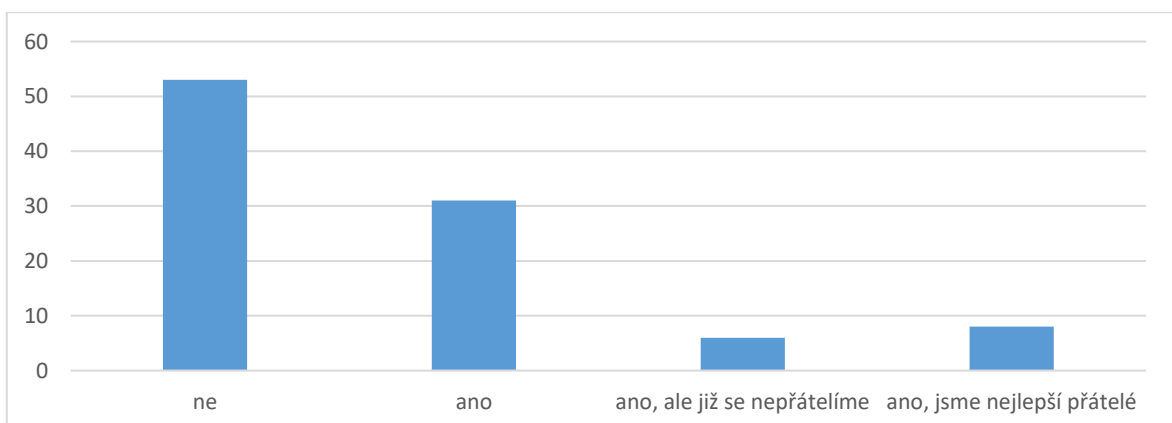
Zde je nutno podotknout, že otázku mohli respondenti pochopit ze dvou úhlů pohledu. Pojem přátelé na Facebooku totiž mohli pochopit jako skutečné přátele, se kterými jsou v kontaktu anebo lidi, které mají pouze v seznamu „přátelé“. Z výsledků však vyplývá, že to brali v prvním slova smyslu, a tedy nejvíce respondentů (41) mají na sociálních sítích 0 až 3 „skutečné“ přátele, které ale neznají osobně.

Otázka č. 17: Přáteliš se raději s lidmi na sociálních sítích nebo s těmi v realitě?

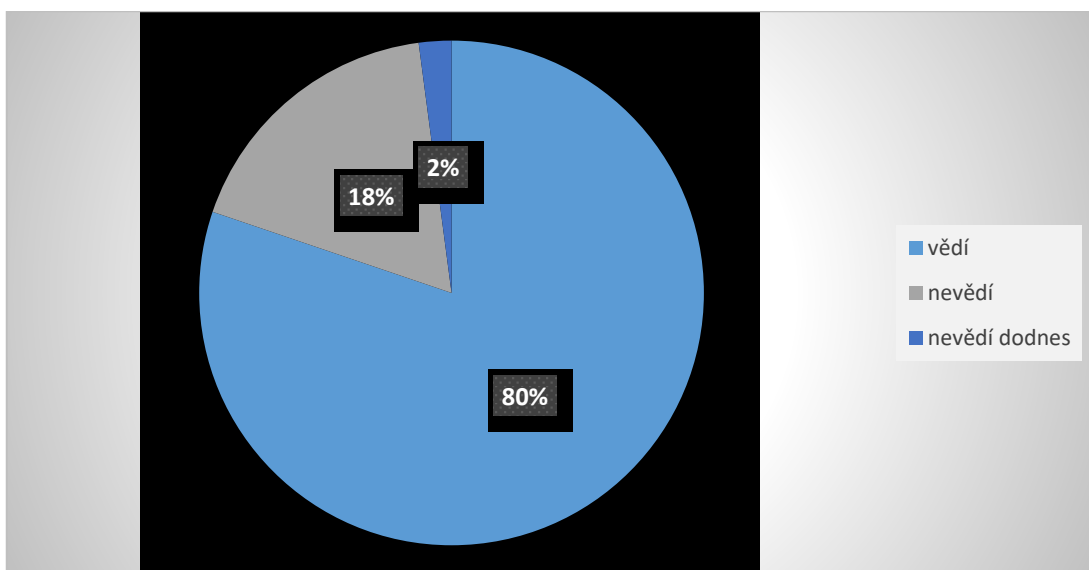
I dnes dávají dospívající stále přednost realitě před virtualitou. Skutečným přátelům dává přednost 88 respondentů, těm virtuálním pouze 8 z nich.

Otázka č. 18: Seznámil/a ses na sociálních sítích s někým, s kým se přáteliš i v realitě?

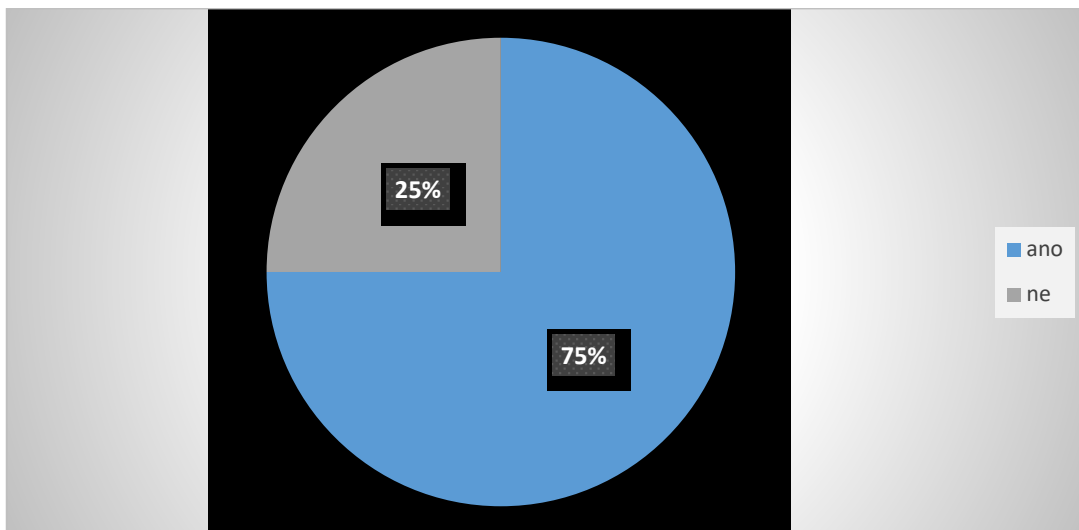

Zde uvedlo 53 tazajících, že se nepřáteli v realitě s někým, koho poznali na sociálních sítích. 31 odpovědí bylo pro „ano“, tedy že se s někým takovým v realitě stýkají. 6 z nich se stýkalo, ale dnes už ne a 8 si dokonce na sociálních sítích našlo nejlepšího přítele.

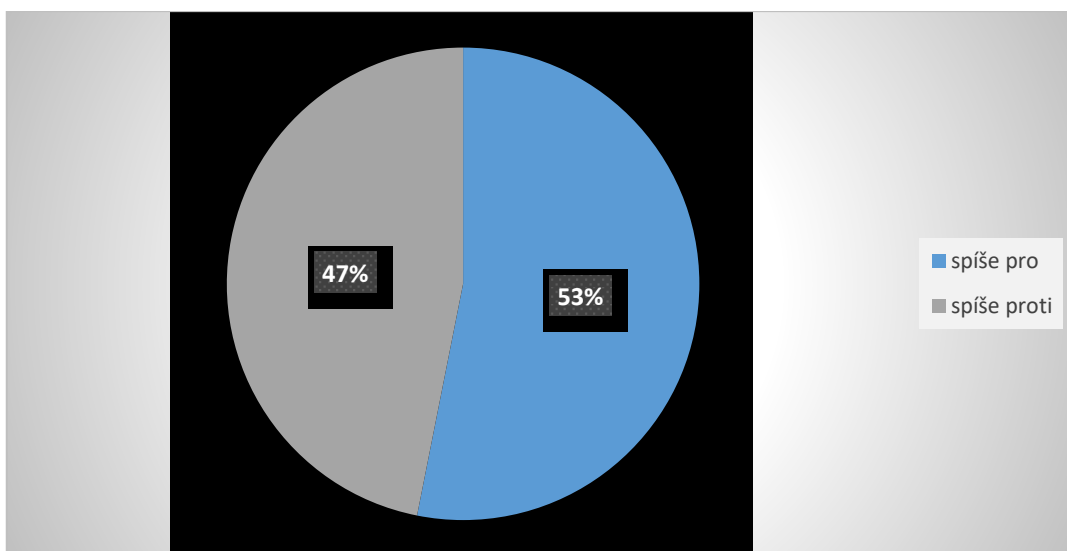
Otázka č. 19: Vědí tví rodiče, kdy a na jaké stránce sis založil/a svůj první profil?

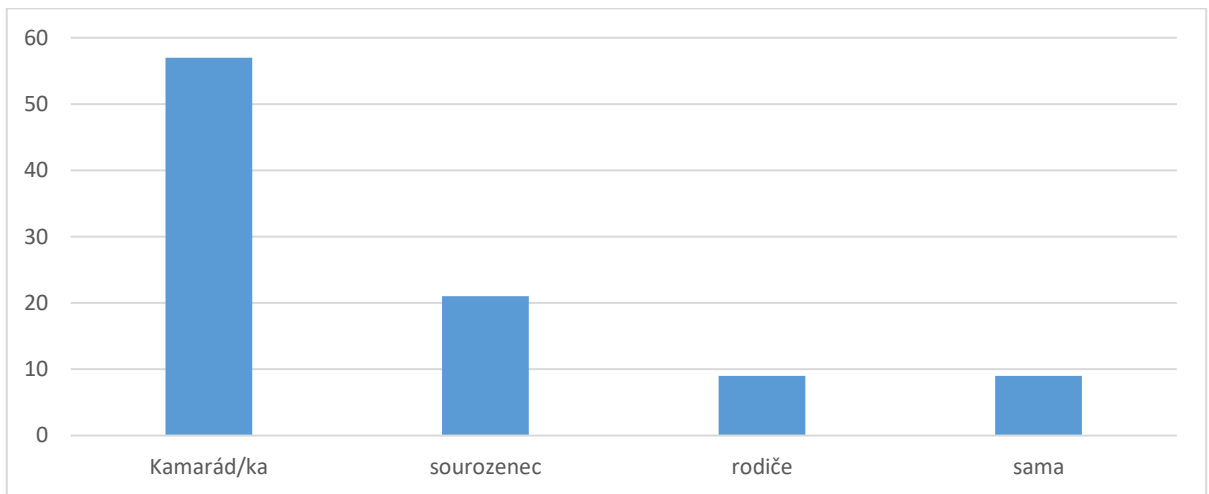
Z grafu vyplývá, že rodiče jsou na 80 % (77 odpovědí) informováni o založení prvního sociálního profilu svých dětí. Pouze 17 respondentů odpovědělo, že o tom rodiče nevěděli a rodiče dvou z nich nevědí dodnes, že nějaký profil na sociální síti mají.

Otázka č. 20: Mají profil na sociálních sítích i tví rodiče?

Zde je očividné, že i starší generace chtějí jít s dobou a téměř všichni již mají svůj profil na sociálních sítích. V pár dotaznících mi respondenti dopsali, že profily rodiče mají, aby je mohli sledovat. Profil mají rodiče 72 dotazovaných, 24 z nich době (zatím) nepodlehlo.

Otázka č. 21: Jsou spíše pro nebo proti sociálním sítím?

Více než polovina rodičů dotazovaných (51 odpovědí) nemají nic proti sociálním sítím, ale také téměř polovina (45 odpovědí) s nimi nějaký problém má.

Otázka č. 22: Kdo tě přivedl k vytvoření profilu na sociální síti?

Nejčastěji se k sociálním sítím vedou vrstevníci, kamarádi (57 odpovědí). 21 respondentů k vytvoření profilu přivedl sourozenec a pouze 9 z nich ho má díky svým rodičům. V kolonce „jiná odpověď“ uvedlo 9 respondentů, že je k vytvoření profilu nikdo nepřivedl, došli na to sami.

5.1 Shrnutí

V praktické části bakalářské práce jsem při zpracování dotazníků dospěla k následujícím výsledkům:

V rámci výzkumu jsem oslovila víceleté gymnázium, kde byly dotazníky rozdány do více tříd. Celkem jsem obdržela 100 vyplněných dotazníků, z toho bylo 6 neplatných. Pracovala jsem tedy s 96 dotazníky. Z toho bylo 58 % dívek a 42 % chlapců.

Nejvíce se dospívající ve svém volném čase věnují svým přátelům, takto odpovědělo 56 z nich. Hned za nimi (45 odpovědí) už je ale elektronika, konkrétně mobilní zařízení, tablety nebo počítače.

V otázce vlastností jsem byla odpověďmi překvapena. Respondenti si velice málo přiznávali své negativní vlastnosti a dle mého názoru mají tendenci sami sebe v anonymním prostředí přeceňovat, chybí jim sebereflexe. Nejvíce o sobě vypovídali, že jsou přátelští (80 odpovědí). Potom hned slušní (69 odpovědí), upřímní (57 odpovědí) nebo hodní (55 odpovědí). V negativních vlastnostech potom 37 respondentů uvedlo, že jsou uzavření. Na druhém místě volili vlastnost nejistý (41 odpovědí) a nedůvěřivý (28 odpovědí). Opravdu špatné vlastnosti se pohybovaly ve velmi malých číslech.

Na internetu však netráví nijak dramaticky dlouhý čas. Nejvíce odpovědí (63) bylo, že na sociálních sítích tráví 2-4 hodiny denně.

Z pohledu nejoblíbenějších sociálních sítí to nejednoznačně „vyhrává“ Instagram a hned za ním Facebook. Pro Instagram hlasovalo 70 respondentů, pro Facebook 61. I když je Instagram velmi mladá síť, Facebook už v oblíbenosti poráží.

Svůj první sociální profil si vytvořilo 23 dotazovaných ve 12 letech, 20 z nich potom ve 13 letech a 16 v 11 letech. Malá čísla se potom vyskytovala u věku 9, 10, 14 a 15 let. Zde však převládá sociální síť Facebook, kdy 88 % uvedlo, že to byl jejich první sociální profil.

Opět 88 % respondentů uvedlo, že se jejich povaha shoduje s tou na sociálních sítích, 13 % z nich má na sociálních sítích jinou povahu, než v realitě.

Na sociálních sítích se vydávalo 21 % respondentů za někoho jiného, nejvíce z důvodu legrace, buďto ze sebe nebo z někoho druhého.

Jako další otázku jsem uvedla, zda dospívající dokáží lépe vyjádřit svůj názor, vystupují-li anonymně nebo pod cizí identitou. 45 % z nich odpovědělo spíše ano, 25 % spíše ne, 17 % určitě ne a 14 % určitě ano.

Na otázku, zda se přátelí raději s lidmi on-line nebo s těmi v realitě, odpovědělo 88 respondentů, že s těmi v realitě. 8 z nich potom dává přednost přátelům virtuálním.

Co se týče obeznámení rodičů o tom, kdy a na jaké stránce si děti své první profily vytvořily, rodiče 80 % respondentů obeznámení jsou. Rodiče pouze 18 % z nich o tom nevěděli.

Z tohoto vyplývá, že mladí mají stále ještě zdravý pohled jak na užívání sociálních sítí, tak na reálný off-line život a dosud uznávají tradiční hodnoty- přátelství, autority (rodiče)..

ZÁVĚR

Hledání své vlastní identity souvisí s poznáním, pochopením, porozuměním a přijetím toho, kdo a jaký jsem. Tato práce se zabývala tématem dospívajících a jejich identity na sociálních sítích. Cílem práce bylo na základě studia odborné literatury popsat teoreticky, kdo jsou vlastně dospívající, jak je toto období složité a zároveň významné pro hledání sám sebe. Popisuje jaký mají sociální sítě vliv na dospívající z hlediska jejich vlastního sebepojetí a význam anonymity, která může k užívání sociálních sítí lákat.

V praktické části bylo poté zjištěno, jaký mají dospívající postoj k sociálním sítím a jak se svou identitou a na nich nakládají.

Je zřejmé, že dnešní generace mladých se již bez internetu a sociálních sítí neobejde. Jsme moderní technikou obklopeni a vzhledem k její snadné dostupnosti se jí může jen těžko někdo vyhnout. Internetové připojení je doslova na každém rohu, ať už v domácnostech, v restauracích, kavárnách či obchodech nebo jen tak na ulici a umožňuje navázat okamžitou komunikaci s kýmkoliv. Díky tomu se velká, ne-li větší část života mladých odehrává ve virtuálním prostředí, což může v extrémních případech vést k řadě problémům a to nejen k těm psychickým.

Dle výsledků průzkumu v této práci není naštěstí užíváním sociálních sítí dle mého názoru u většinu mládeže narušena jejich vlastní identita. Vedou normální život naplněný dalšími zájmy, udržují přátelské kontakty a dokáží rozlišovat mezi reálným světem a virtuální realitou. Samozřejmě jsou jedinci vykazující patologické chování, kteří moderní dobu a nástrahy internetu nezvládli a kteří vyžadují odbornou péči. Jsou to však jen výjimky a záleží především na tom, aby rodiče a pedagogové dokázali poruchy chování včas odhalit.

5.2 Návrh preventivních opatření

- Na rodičovských schůzkách by měli učitelé seznamovat rodiče s nebezpečím nadměrného užívání sociálních sítí
- Ve vybraných hodinách by mohl např. školní psycholog neformálně s dětmi na toto téma diskutovat
- Na základě rozhovoru může zkušený psycholog/ pedagog odhalit vznikající problém už v zárodku

SEZNAM LITERÁRNÍCH A INTERNETOVÝCH ZDROJŮ

BAČOVÁ, V. (2003). *Osobná identita – konštrukcie – text – hľadanie významu*. In: Čermák, I., Hřebíčková, M., Macek, P. (ed.): *Agrese, identita, osobnost*. Brno: Psychologický ústav AV ČR, Sdružení SCAN, Tišnov

BONINO, S., CATTELINO, E., CIAIRANO, S. (2005). *Adolescents and risk. Behaviors, functions, and protective factors*. New York, Springer.

ELLISON, N.B., Steinfield, C., & Lampe, C. (2007). *The Benefits of Facebook "Friends": Social Capital and College Students' Use of Online Social Network Sites*. *Journal of Computer-Mediated Communication*, 12, 1143-1168.

ERIKSON, E. H. (2002). *Dětství a společnost*. 1. vyd. Praha : Argo, ISBN 80-7203-380-8.

ERIKSON, E. H. (2015). *Životní cyklus rozšířený a dokončený: devět věků člověka*. Přeložil Jiří ŠIMEK. Praha: Portál, ISBN 978-80-262-0786-3.

FAFEJTA, M. (2016). *Sexualita a sexuální identita: sociální povaha přirozenosti*. Praha: Portál, ISBN 978-80-262-1030-6.

GILES, D. (2012). *Psychologie médií*. Praha: Grada. Z pohledu psychologie. ISBN 978-80-247-3921-2.

GOFFMAN, E. (1999). *Všichni hrajeme divadlo: sebe prezentace v každodenním životě*. Praha: Nakladatelství Studia Ypsilon, ISBN 80-902482-4-1.

HELUS, Z. (2004). *Dítě v osobnostním pojetí: obrat k dítěti jako výzva a úkol pro učitele i rodiče*. Praha: Portál, Pedagogická praxe. ISBN 80-7178-888-0.

HEŘMANOVÁ, E. (2012). *Koncepty, teorie a měření kvality života*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), Studijní texty (Sociologické nakladatelství). ISBN 978-80-7419-106-0.

HORSKÁ, B., LÁSKOVÁ A. a PTÁČEK L. (2010). *Internet jako cesta pomoci: internetové poradenství pro pomáhající profese*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), Studijní texty (Sociologické nakladatelství). ISBN 9788074190346.

HULANOVÁ, L. (2012). *Internetová kriminalita páchaná na dětech: psychologie internetové oběti, pachatele a kriminality*. Praha: Triton, ISBN 978-80-7387-545-9.

CHRÁSKA, M. (2016). *Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu*. 2., aktualizované vydání. Praha: Grada, Pedagogika (Grada), ISBN 978-80-247-5326-3.

JANOŠOVÁ, P. (2008). *Dívčí a chlapecká identita: vývoj a úskalí*. Praha: Grada, Psyché (Grada), ISBN 978-80-247-2284-9.

KOHOUTEK, R. (2000). *Základy psychologie osobnosti*. 1. vyd. Brno: CERM akademické nakladatelství, ISBN 80-7204-156-8.

KOLÁČKOVÁ, D. *Weblog jako elektronický informační zdroj, dostupné z:*
<https://theses.cz/id/v000py>

KURIC, J. (2001). *Ontogenetická psychologie*. 1. vyd. Brno: Vysoké učení technické v Brně, ISBN 80-214-1844-3.

LERNER, R. M., & Steinberg, L. (2009). *Handbook of adolescent psychology: Individual basis of adolescent development*. Hoboken, NJ: John Wiley & Sons.

MACEK, P. (1999). *Adolescence: psychologické a sociální charakteristiky dospívajících*. Praha: Portál, ISBN 807178348x.

MACEK, P. (2009). *Kdo má nárok na identitu? Může (vývojová) psychologie inspirovat sociální vědy?* In Seminář k politické mobilizaci, Brno, Sborník [online]. [cit. 2011-11-29].

MACEK, P. (2003). *Adolescence*. 2. vyd. Praha : Portál, ISBN 80-7178-747-7.

MUSIL, J. (2003). *Elektronická média v informační společnosti*. Praha: Votobia, Institut mediální komunikace. ISBN 80-7220-157-3.

Peak.cz (2019). *Neodmyslitelná součást žití: sociální sítě. Které hrají prim?* (online). Praha: Peak Media (cit. 2019-04-22). Dostupné z: <https://www.peak.cz/neodmyslitelná-součást-zití-socialní-site-které-hrají-prim/5211/>

PETRUSEK, M., MAŘÍKOVÁ H. a VODÁKOVÁ A. (1996). *Velký sociologický slovník*. Praha: Karolinum, ISBN 80-7184-310-5.

PLECK, J. H. (1981). *The myth of masculinity*. Cambridge, MA: Massachusetts Institute of Technology Press.

POSPÍŠILOVÁ, M. (2016). *Facebooková (ne)závislost: identita, interakce a uživatelská kariéra na Facebooku*. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, ISBN 978-80-246-3306-0.

ŘÍČAN, P. (2004). *Cesta životem: [vývojová psychologie] : přepracované vydání*. Vyd. 2. Praha: Portál, ISBN 80-7367-124-7.

SOBOTKOVÁ, V. (2014). *Rizikové a antisociální chování v adolescenci*. Praha: Grada, Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-4042-3.

Social media statistics and facts, dostupné z <https://www.statista.com/topics/1164/social-networks/>

ŠEVČÍKOVÁ, A. (2014). *Děti a dospívající online: vybraná rizika používání internetu*. Praha: Grada, Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-5010-1.

TAXOVÁ, J. (1987). *Pedagogicko-psychologické zvláštnosti dospívání*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, Knihnice psychologické literatury.

THOROVÁ, K. (2015). *Vývojová psychologie: proměny lidské psychiky od početí po smrt*. Praha: Portál, ISBN 978-80-262-0714-6.

VÁGNEROVÁ, M. (1997). *Vývojová psychologie 1*. 1.vyd. Praha: Karolinum, ISBN 80-7184-317-2.

VÁGNEROVÁ, M. (2000). *Vývojová psychologie: dětství, dospělost, stáří*. Praha: Portál, ISBN 80-7178-308-0.

VÁGNEROVÁ, M. (2005). *Vývojová psychologie 1: dětství a dospívání*. 1.vyd. Praha: Karolinum, ISBN 80-246-0956-8.

VÝROST, J. a SLAMĚNÍK I. (2008). *Sociální psychologie. 2.*, přeprac. a rozš. vyd. Praha: Grada, Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-1428-8.

WEST, K. G. (2002). *Dobrodružství psychického vývoje*. 1. vyd. Praha: Portál, ISBN 80-7178-684-5.

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

Apod.- a podobně

Atd.- a tak dále

Atp.- a tak podobně

Aj.- a jiné

Č.- číslo

Např.- na příklad

Obr.- obrázek

Tzv.- takzvaně

ARPANET- Advanced Research Projects Agency Network

Blog- weblog

SNS- Social Network Sites

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek č. 1: graf znázorňující počet uživatelů na jednotlivých sociálních sítích

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č. 1: Oskanovaný dotazník

PŘÍLOHA P I: DOTAZNÍK

DOTAZNÍK

Dobrý den,

Jmenuji se Barbora Kočí a jsem studentkou 3. ročníku UTB ve Zlíně, obor sociální pedagogika. Obracím se na Vás s žádostí o vyplnění krátkého, zcela anonymního dotazníku. Informace získané z těchto dotazníků budou použity pro mou bakalářskou práci, která se zabývá identitou dospívající mládeže při užívání sociálních sítí.

Děkuji za vaši ochotu a spolupráci.

1. Jaké jsi pohlaví?

- a) chlapec
- b) dívka

2. Jaký je tvůj koníček/ záliba, které věnuješ svůj volný čas?

- a) sport
- b) četba
- c) hudební nástroj
- d) přátelé
- e) počítač
- f) jiné (uved)....

3. Označ, jaká povaha se k tobě nejvíce hodí (označ libovolný počet odpovědí)

Slušný	Neslušný
Pravdomluvný	Ulhaný
Přátelský	Nepřátelský
Hodný	Zlý
Tolerantní	Nedůvěřivý
Ohleduplný	Nesnášenlivý
Důvěřivý	Nejistý
Sebejistý	Lhostejný
Starostlivý	Pomstychtivý
Upřímný	Arogantní
Klidný	Necitelný
Otevřený	Uzavřený
Optimistický	Pesimistický

4. Kolik hodin denně trávíš na sociálních sítích?
- a) 0-1
 - b) 2-4
 - c) 5-7
 - d) 8 a více
5. Jaké soc. sítě nejvíce využíváš? Zakroužkuj libovolný počet odpovědí.
- a) Facebook
 - b) Instagram
 - c) Twitter
 - d) LinkedIn
 - e) Flickr
 - f) jiné (uved)....
6. V kolika letech sis založil/a svůj první profil?
.....
7. Na jaké stránce sis svůj první profil založil/a?
.....
8. Máš na sociálních sítích více profilů než jeden?
- a) ano
 - b) ne
9. Myslíš si, že se tvá povaha shoduje s chováním na sociálních sítích?
- a) ano
 - b) ne
10. Vydával/a ses někdy na sociálních sítích za někoho, kdo nejsi?
- a) ano
 - b) ne

11. Pokud ano, proč?

- a) chtěl/a jsem se někomu pomstít
- b) chtěl/a jsem na někoho zapůsobit
- c) jen z legrace
- d) nevím
- e) jiná odpověď (uved')....

12. Vystupuješ – li anonymně nebo pod cizí identitou, dokážeš lépe vyjádřit svůj názor, stanovisko?

- a) určitě ano
- b) spíše ano
- c) určitě ne
- d) spíše ne

13. Vyjádřil bys svůj názor na věc stejně online jako offline? (v realitě)

- a) určitě ano
- b) spíše ano
- c) určitě ne
- d) spíše ne

14. Vnímáš sociální sítě jako únik od reality a každodenních problémů?

- a) určitě ano
- b) spíše ano
- c) určitě ne
- d) spíše ne

15. Kolik máš reálných přátel?

- a) 1-3
- b) 4-6
- c) 7-10
- d) 11 a více

16. Kolik přátel máš na sociálních sítích a neznáš je osobně?

.....

17. Přátelíš se raději s lidmi na sociálních sítích nebo s těmi v realitě?

- a) virtuální přátelé
- b) reální přátelé

18. Seznámil/a ses na sociálních sítích s někým, s kým se přátelíš i v realitě?

- a) ne
- b) ano
- c) ano, ale již se nepřátelíme
- d) ano, jsme nejlepší přátelé

19. Vědí tví rodiče, kdy a na jaké stránce sis založil/a svůj první profil?

- a) vědí
- b) nevědí
- c) nevědí dodnes, že nějaký profil mám

20. Mají profil na sociálních sítích i tví rodiče?

- a) ano
- b) ne

21. Jsou spíše pro nebo proti sociálním sítím?

- a) spíše pro
- b) spíše proti

22. Kdo tě přivedl k vytvoření profilu na sociální síti?

- a) kamarád/ka
- b) sourozenec
- c) rodiče
- d) jiná odpověď (napíš)....